

FEBRUAR 1972

493

5

IV*1972*1

JKLM  1910

GLAS

PODZEMLJA

GLAS PODZEMLJA glasilo članov DZRJL (ex JKLM)
Leto IV, št. 1 - februar 1972



Z A H V A L A

Zahvaljujemo se Speleološki sekciji PD Železničar,
ki nam je z obilno, nesebično materialno pomočjo
omogočila, da je Glas podzemlja kljub devalvaciji
pri povečanem obsegu ohranil staro ceno.

Zapustila sta nas

SREČKA GROM

in

LEV PETTAUER



Ostala pa sta JK Sežana in Piparski rov

Tudi mi ju ne pozabimo!

France Šušteršič :

JAMARSTVO IN PREROKI

Edini namen članka "Marginalije ...", ki je izšel v predzadnji številki Glasu podzemlja, je bil zbuditi slovensko jamarsko javnost. Da je zbudil marsikoga, je razvidno že iz naslednje številke, ko smo lahko prebrali kar dve variaciji na isto temo. Menim pa, da nista reagirala le oba podpisana člana našega kluba, ampak še kdo drug. In prav to je, kar smo hoteli.

Naši klubi so se prebudili in letošnje leto je verjetno daleč najuspešnejše, kar jih izkazuje šestdesetletna bilanca JZS, ex DZRJS. Če odštejemo preboj Pološke jame na sedemnajsto mesto svetovne lestvice, kar je opravil JKLM, se tudi drugi klubi lahko ponašajo s sijajnimi uspehi. Železničarji so v Breznu pod gamsovo glavico prodrli 475 m globoko, Logatčani so ponovili našo največjo vertikalo 250 m v Breznu na Leupah, Sežančani se s kopanjem v Kanjaducah približujejo podzemski Reki in je nova Labodnica samo še vprašanje časa, Rakovčani pa so v Rakovem Škocjanu odkrili pomembno novo jamo, potem pa z odpravo v Jeskinio Sniezno pokazali, da je z njimi računati tudi na mednarodnem odru. Še bi lahko našteval podobne dosežke. Tudi tehnična komisija je nenadoma ugotovila povečano zanimanje za izdelavo lestvic in modernizacijo karbidk. Tuji jamarji lahko prodajo jumarjev, kolikor jih le morejo prinesti ... Priznati pa je treba, da ne bi pomagalo niti trideset ali več člankov, če bi med nami že prej ne bilo splošne težnje k premiku naprej, k preroditvi naše - kot je dejal Jozi - samozadovoljne gasilske miselnosti.

Pri čitanju dr. Habičevega afleta pa se ne morem znebiti vtisa, da je razumel "Marginalije" kot velikansko samohvalo JKLM. Morda jih ni dobro prečital, saj bi potem opazil, da njihove najhujše bodice lete prav na JKLM. Ljubljčanani nismo niti poklicani, niti upravičeni drugim soliti pamet, če tega nočejo. Lahko pa si želimo, da bi se tudi drugod enkrat zavedli, česa so sposobni in kaj jamarstvo od njih zahteva. Menim, da je pač osnovna zahteva, da se trudimo vsaki jami priti do konca. Znanstvene razprave naj se pišejo potem, ko bo jama preiskana in izmerjena, ali pa jih prepustimo poklicnim speleologom.

Pogled na globinsko lestvico, na poročila o opravljenih ekskurzijah in preiskanih jamah tako očitno kažejo na nekakšno "premoč" JKLM, da je res ni treba posebej poudarjati. Bolj zanimivo bi bilo pogledati za vzroki. Pravzaprav je le en bistven. V našem klubu se točno zavedamo, koliko smo zmožni in te zmožnosti tudi do konca izrabimo. Modernizacija opreme in tehnike raziskovanja sta potem samoumevna postranska učinka, ne pa gonilo jamarskega delovanja.

V Ljubljani smo bili pač zaradi svoje lege, pred nekaj leti dobesedno potisnjeni na svetovni jamarški oder. Zagotovo nismo imeli nič boljše tehnike in opreme, kot drugi klubi; plezali smo verjetno slabše kot Sežančani in Postojnčani. Imeli pa smo možnost, da vidimo, da tudi drugod jamarji niso nikakršni bogovi, čeprav dosegaajo izredne uspehe. Opazili smo, da imajo naš jamarstvo drugačne poglede, kot mi, in da jih naša sijajna jamarska zgodovina prav nič ne zanima. Poskušali smo jim slediti, pa smo se zavedeli, da zmoremo več, kot nam prizna in od nas zahteva okolje in da moramo svoje sile pravzaprav šele preizkusiti.

Prvi preiskusni kamen je bila Žankana jama. Prvo akcijo smo pripravljali pol leta, pa nam je ravno še uspela. Jazben smo pripravljali en mesec, a je bil že boljši. Druga Žankana in naslednje večje akcije pa so bile že skoraj rutinske. Pri nas so še mnogi drugi klubi zmožni, da gredo sami v Žankano ali kako podobno jamo, in to brez velikega motoviljenja. In potem ne kaže sedeti na uspehu, temveč iti naprej. Nenadoma bodo vsi jasno razumeli, da je naša povprečna jamarska oprema precej nefunkcionalna, pa tudi dr. Habiču bo jasno, zakaj so padci, ustavljeni z neelastičnimi vrvmi enaki nevarni kot padci brez varovanja. Velike jame so najboljši preizkus, da vidimo kje nas straše čarovnice in kje nas res čevelj žuli. Tudi v JKIM smo nekoč komaj skrupicali skupaj po 10 m lestvic na leto. Ko pa smo jih nenadoma rabili več, smo jih izdelali 200 m v štirinajstih dneh, čeprav smo denar zalagali iz lastnih žepov in pritegnili k financiranju še stričke in tetke.

Večkrat slišim pripombe, da smo Ljubljjančani smešni, ko ponovno hodimo v velika brezna, kjer so že bili pred vojno Italijani. Meni pa se zde kritiki še veliko bolj smešni. Žal se je že večkrat zgodilo, da se nam je po dolgem motoviljenju le posrečile najti brezno, ki je obetalo večjo globino, potem pa smo, ker takih jam nismo bili vajeni, toliko časa mečkali, da so nam svoje sodelovanje takorekoč vsilili tuji jamarji. Kar pogledjmo na primer Triglavske brezno ali Žerovnico, pa tudi v Pološki jami gre pomemben del Angležem.

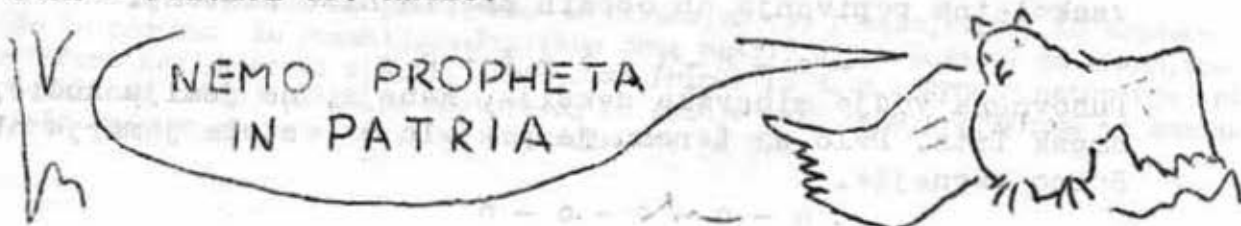
Treba je ponavljati velika brezna. Ne zaradi števil, ne zaradi točnejših meritev ali eventualnih novih odkritij. Treba je izvežbati ekipe, da bodo na red, ko spet odkrijemo velike nove jame. Ko smo pred dvema letoma poslali štiri novince v 105 m globoko Podjunčno jamo, smo po tistem računali z reševalno akcijo. Danes pa se zgodi, da 268 m globoko Brezno na Vodica, s 158 m notranje vertikale, v enem dnevu zlagoma obvlada petčlanska ekipa s povprečno starostjo 17,8 let.

Tukaj se moram dotakniti še naše manije medklubskih akcij. Pri nas vlada ta lepa navada, da v trenutku, ko neki klub najde jamo, ki je za las nad njegovimi zmožnostmi, dvigne roke in pripravi medklubsko akcijo. Potem se zbere z vseh vetrov kopica jamarjev, ki se med seboj pozna le po skupnih popivanjih. Delo pa vodi slučajno izbran vodja, ki enako slabo pozna udeležence, kot sodobne principe raziskovanja. Končno se zadnji hip pojavijo od nekje ljubljanski "špičaki" razglašene slave, ki v svojo in tujo nejevoljo skrbe za spektakularne dosežke. Vsekakor se akcija zaključi z neznanskim popivanjem, ki ga organizirajo in plačajo vrli domači jamarji.

Moje mnenje, ki ga ne enačim s stališčem kluba je, da je to najboljši način, da ohranimo sedanji nizki nivo naše jamarije. Vsem bi priporočil, da si preberejo knjigo Lavigna in Cadouxa: Operacija minus tisoč, ki se dobi v slovenskem prevodu za smešno ceno na vsaki razprodaji, ima pa jo tudi društvena knjižnica. Tu je pravi recept za razvoj kluba čudovito razložen. Ne kapitulirati pred jamo, ne klicati pomoči močnejših od sebe. Izpopolnjevati tehniko in opremo, pri boljših iskati le vzgledov in tehničnih izboljšav.

Da so Domžalčani v 150 m globoko Mejčevo jamo prodirali dobri dve leti se zdi marsikomu posmeha vredno. Mislim pa, da bodo prihodnje tako jamo obvladali v dveh mesecih, z naslednjimi pa si spleh ne bodo več belili glave. Isto velja za Logatčane, Preboldčane in še koga. Želel bi jim le podjetnejšega iskanja globokih jam križem Slovenije, ne oziraje se na dvomljiva "delovna področja" klubov. Medklubске akcije pa naj bodo le turistični ogledi že preiska. a jam, ali pa jih prirejajmo šele takrat, ko bodo naši klubi, vsak zase, sposobni samostojno preiskati solidno tristometersko brezno. Denar, ki ga bomo tako prihranili, pa porabimo za izdelovanje lestvic, nakup vrvi itd. Večina naših klubov je sposobna, da postavi na noge ekipo, ki bo enakovredna t. i. špičakom, in da ponovi vse večje akcije JKLM v zadnjem času, da ne govorim o novih jamah, ki jih je še dovolj.

Preden pa končam se obračam še k domačemu klubu. Kljub malo manj kot kolkovanim prošnjam obeh dosedanjih urednikov Glasu podzemlja se še ni nihče od poklicanih spravil napisati niti najmanjšega članka o naši famozni opremi in ne ven kolikih načinih "abzájla". Potem razne "Marginalije" res zvane "ex cathedra", učinkujejo pa natančno tako, kot jih je - žal po svoje upravičeno - razumel dr. Habič.



NOVICE IN ZANIMIVOSTI

Najgloblje brezno, ki ga je doslej odkrila JSWP iz Laz je okrog 100 m globok Štefanov kevder na Ravniku. Do gladine podzemne Unice manjka še okrog 50 m. Iz jame občutno piha, trenutno pa je nadaljnje prodiranje ustavila kratka pasaža, katere širjanje ne bo predstavljalo posebnih težav.

- o - o - o - o - o - o - o -

JZS ima dovolj denarja za turistično ekskurzijo v Resavsko pečino, ne more pa nakazati trikrat manjše vsote, da bi si Železničarji dokupili lestvic. Očitno nekaterim ne diši, da bi se še en klub dvignil z gostilniškega povprečja slovenske jamarije. Zanimivo je, da so se prav Železničarji prej ponudili, da bi z zvezami bistveno pocenili izlet v Srbijo.

- o - o - o - o - o - o - o -

160 m globoko brezno v bivši sežanski smodnišnici smo po pokojnem Srečku Gromu imeňovali Gromova jama. Pokojnik ima bistvene zasluge za ustanovitev jamarskega kluba v Sežani.

- o - o - o - o - o - o - o -

Ljubljanska jama je uradno globoka spet samo 254 m. O akciji, ki je dosegla globino 310 m še po dveh letih ni nobenega poročila, kaj šele zapisnika, zato smo jo odpisali. Na akciji je sodelovalo 15 članov in je stala več kot 1000 Ndin. Le tako naprej!

- o - a - o - o - o - o -

Vrli predsednik kluba Matjaž Puc je 170 m iz Kačje jame splezal v 27 minutah in dokazal, da kljub domovini še ni za med staro šaro.

- o - o - o - o - o - o - o -

Že nekaj mesecev vlada tiha vojna med upravnikom Križne jame in neznanci, ki nenajavljeni vdirajo vanjo. Verjetno nekdo pozablja, da je jama v upravi JKLM in da se takšni ubiski običajno imenujejo vlom.

- o - o - o - o - o - o - o -

Zveza dolguje JKLM že mnogo Ndin podpore za najemnico lokala. Baje denarja ni mogoče dobiti, ker tudi jamarski golaži in vsakoletna popivanja ob občnih zborih niso zastonj.

- o - o - o - o - a - o -

Duhovnega vodjo minerske sekcije, RENEJA, ne jemlje hudič, ampak Tita. Delo na terenu je postalo za ostale jamarje občutno varnejše.

o - o - o - o - o - o

POLOŠKA JAMA

Ko smo z Primoževu "spako" prisopihali do Tolmina (po poti nam je nudila jako ugodno jutranjo telovadbo, s primesmi predklonov in porivanja-namreč pumpe gor in dol) in odprli vrata že vsem znane gostilne Pri Kranjcu, nam je najprej padlo v oči Jozlovo premetavanje po stolu. Ne vem, če tudi to sodilo k jutranji telovadbi, a bilo je precej učinkovito. Jozlu se je vse režalo. S Primožem se spogledava, Futr pa naredi eno svojih običajnih pozdravnih "fint" in jo podpre z nekaj sočnimi, večinoma brezcarinsko uvoženimi besedami. Še zmeraj mi ni jasno, zakaj se Jozl reži. Ko ga milostno poprosimo za vzrok njegove dobre volje, se počee po častitljivi bradici, prekriža roke na trebuhu-oziroma tam, kjer bi moral biti-in pove vsem zbranim o tistem vesoljno pomembnem dogodku v zvezi z odkritjem risb astronomov v Tenteri jami. To nas nagne, da bolj napnemo svoje že zaspane možgane in iz centra kmalu udari, da je to v zvezi s 1. aprilom.

Nato zmečemo vase tisto običajno tolminsko pašto in se z nekaj besedami spomnimo "prikolic". Medtem privlečeta Futr in Jozl polno vrečo hrane. Futru se smeje buča ob misli, da ne bo lačen, nam pa postaja jasno, da bo pot do bivaka presneto dolga in težka. Naj bo kakor hoče, Primož da komando, nakar se s Tomažem alias Tomasem in nahrbtniki ter tisto vrečo "futra" zbaščemo v spako, ki žalostno zacvili in počene. Pa kaj mi mar spaka, naj kar stoka, samo da pelje. Grofovskva vožnja. Ni je primerjati s pešačenjem, kar sem do sedaj vedno počel.

Ob pogledu na vso kramo, ki jo zmečemo iz avta, bi bila ponosna tudi desetčlanska odprava na Himalajo. Kup je res zajeten in grozeč, vhod v jamo pa tako visoko, da o bivaku ne govorim. Še preden Primož obrne spako, da bi odšel po ostale člane k Kranjcu, Tomaž že teka od bunkerja do bunkerja in išče ostanke avstroogrške vojske, ki se je baje tu "ravsala" z Lahji. Njegova stvar, ko pa mu bo odneslo roko, nogo ali še kaj pomembnejšega, bo to tudi njegova stvar. Zavalim se v suho travo in nažgem "Moravo".

Ko se vse članstvo zbere, pride do prepira, ki se ponavlja iz akcije v akcijo. Kdo bo kaj nosil in koliko? Končno nam uspe zbašati v "prasce" prav vse, vendar nihče ne jamči, če bosta Argo in Podravka prišle cele na cilj in če se ne bo sladkor razsul.

Kompanjerosi se mi prijetno zarežijo, si v svoji skromnosti drznem reči, da bomo tistih dvajset minut do voda že preživel. Sopiham, kot upokojena lokomotiva na svoji zadnji vožnji in ker mi gre bolj slabo, se tolažim, da je vsemu kriva gripa, ki me daje. Nahrbtniki pa so presneto težki. Kasneje, ko smo že na bivaku, Jozl ugotovi, da so temu krive predvsem konzerve, ki so iz takšne pločevine, kot oklepne plošče tankov.

Kmalu me mine prepričanost v tistih dvajset minut, še posebej potem, ko preteče ura. Žika diktira tempo in treba mu je slediti. Na pol crknjeni popadamo na skale pri vходу. Nato obujam spomine ne čase, ko sem tam še kot idrijski jamar taboril. To je bila čudovita zadeva.

Nato se razjezim nad karbidko, ki ji očitno nečesa primanjkuje. Vendar ne vitaminov, temveč tistega "luleka", skozi katerega kaplja voda na karbid. Jozl se nekaj "matra" okoli te zadeve in hkrati temeljito obira Čurkova, ker mi je posodil tako lampo. Naj spoštovani sočlan Čurko oprostí vsem besedam, ki so letele na njegov naslov, kajti vsem je bil sam kriv.

Ko pridemo-bolje rečeno, ko se privlečemo-do bivaka, so vse pasaže, klanci in soteske ter preše in podobno že pozabljene. Futr (kdo drug neki!) hitro poskrbi za hrano, ostali pa iščemo kraj, kjer bi obesili mreže. Jozl, Primož in Miha razpnejo netopirja krila v soteski nad kuhinjo, Žila pa ugotovi, da bo spanje bolj suho pri izhodu iz Amonalove pasaže. Obesimo se na kline, vrvi in mreže. Vse je O.K.

Iz Futrove kuhinje prijetno zadiši. Na hitro poskrbimo, da tiste vonjave spravimo v seštradata bitja. Morala nekoliko zraste, a vseeno ne toliko, da bi vrgli partijo taroka, kot smo se menili po poti. To opravilo prestavimo na naslednji dan, a naj takoj povem, da smo ga predstavljali vse do sredine bivanja v jami. Zvabijo nas mreže in spalne vreče. Zadnji pregled klinov pove, da je še vse v redu. Pač pa ni tako, ko se Tomas spravi v horizontalo. Klin pri vznožju popusti in Tomaž člansko pade na tla. Seveda se vsi smejemo. Čez nekaj minut spet smeh, tokrat namenjen meni, ko sem se znašel v objemu tridih tal. Da bi bila stvar še bolj nerodna, mi odpove poslušnost zadruga pri spalnici vreči. Nekako se zavlečem v tiste cunje in skušam zaspati. Pa kaj, ko me zebe in če povem po pravici, bojim se, da bo klin ponovno popustil, pa ni. Nič zato, si mislim in zadremam.

Zjutraj (tako bi rekli v drugačnih okoliščinah), tukaj je to ob 12^h, priplavajo pod strop milo kruleči zvoki udarne pesmi "Le vkup, le vkup...", ki jo izvaja trio Primož, Jozl in Miha. Pošten človek si misli, da se je prebudil v živalskem vrtu. Za kazen pošlje naš trio pod vodstvom Tomasa v nasprotno smer bojno pesem. Reakcije ni treba dolgo čakati. Ostali trije ne vzdžijo in vstanejo, mi pa privzdignemo zaspane riti šele, ko se začuje iz Futrove kuhinje prijetna simfonična glasba za kuhalnik in vodo. Ko se nažre in pospravimo še dvojno porcijo Morave (sile kadilcev in nekadilcev se uravnovesijo), se ovesimo z vso mogočo jamsko ropotijo kot Ribničan s suho robo in odidemo novim dogodivščinam v objem.

Nekaj časa se bašemo po Iletovem siru in tam okrog mleka, pa ni nič takega, kjer bi se dalo priti stoje skozi. Proglasimo Ileta za neprištevnega in začnemo s popkoplazenjem mimo blokov. S Primožem se prebaševa vsak skozi svojo varianto, jaz v angleški rov, Primož v nov meander. Nato namerimo nekaj omembe nevrednih rogov in najdemo povezavo z Zastrajjem. Tu nam začne smrdeti po novem rekordu, a Primoževa ukazovalna moč je neizprosna. Že nas žene skozi širok meander na lestvice. Strup plezarija v obeh brezni. V resnici nihče ne ve, kod hodimo. Vem, da je treba priti v Tiho dvorano, ki je uradni konec in najvišja točka jame, nihče pa ne ve, kje je sploh to. Karta pa v miru počiva v Primoževi kamri v Ljubljani.

Rinemo skozi špranje in podore, pri čemer je najbolj napadalen Primož. Ne vem ali hoče odkriti novo Pološko jamo ali sam sebe kaznovati za pozabljivost v zvezi s karto. Naj bo kot hoče, prisleparimo se do Tihe dvorane in to potem, ko je že vsak dvomil o njenem obstoju. Tam poiščemo "mizo" in Miha privleče na dan vse dobrote tega sveta.

Ko za silo zakrpamo pajčevino v želodcu naredi Primož še nekaj slik, za katere zatrjuje, da bo vsaka "članska". Mislim sem, da so temu sledil povratak proti bivaku. Kje pa! Primož me je ponovno razočaral. Ukaže natančen pregled Tihe dvorane. Jozl in Primož se zbašeta v brezno, ki vodi v podor pod dvorano, ostali pa se razkropimo in detektivsko obrnemo vsako mišjo luknjo. Nič. Na povratku samo enkrat "ausglajzamo", kar je pravi napred.

Nekje pred prvim breznom močno curlja skozi meander. Jozlu pade na um, da bi bilo lahko tam zgoraj še kaj. Jozl, Tomaž in Žila se zaprašijo pod strop, Primož pa prične fotografirati megalodonte. Nekaj je prav lepih.

Od zgoraj zatulijo, da se rov neusmiljeno nadaljuje. Torej za njimi. Kar temu sledi, bi lahko bilo člansko tuširanje, lahko pa tudi kaj drugega. Nikoli nisem bil dober (še slab ne) risar, zato ne vem, koliko bo ta prikaz uspel. Če kdo ne bo znal iz besed razbrati vsega "gadiuma", naj se kar sam odpravi v ta del jame. Stvar je videti nekako taka: kaminsko plezanje proti desni, nato obrat v rov na levo, curek vode, še malo rova, obrat na desno, zopet vodna zavesa in pasaža, skozi katero živahno žubori. Miha ugotovi, da bo to selekcijska pasaža. Ko smo zadnji pri pasaži, pričnejo zgoraj vpiti, da se vračajo. Ne zato, ker bi se rov končal, temveč zato, ker bo treba nekaj več opreme za ta del.

Ko se vračamo na bivač, se iz mokrih cunj kadi kot v mestni pralnici, pa kaj to komu mar. Sedaj je že gotovo, da je stari rekord padel. Nekoliko samozavestno se zaženemo v Iletov sir in se gremo slepe miši okrog podornih skal, dokler se Žili ne posreči najti izhoda.

Največje ugodje na bivaku go suhe cunje in Gavrilovič&Co.konzerve.Drugi dan vstanemo že navsezgodaj (ob 11^h) in otovorjeni odkrevsamo v nov rov.Misel na vodne zavesse nas "žlajfa",misel na rekord podžiga,vkota pa je kar ugodna.

Pasaža je res strup in prava sreča,da je Toažu padlo na um,da je treba kamniti klin v njej razbiti.Če ne se bi lahko kam nataknil in adijo naslednja generacija članov.Skozi pasažo,ki se na nekaj mes. za tolažbo malo razširi,se pribasemo do "Nebotičnika",kot to Jozl samozavestno imenuje.Širok kamin,kjer ni kvadratnega decimetra,kjer ne bi curljalo.

Jozl prične z zabijanjem klinov in ostalimi plezalnimi "fintami".Ko nam visi nekje nad glavami,se možnost padavin še poveča.Srečno se privleče do police,za njim rineta Žila in Primož,ostali pa pričnemo peti.Stvar je jasna.Nov rekord.Nek se ori pjesmaHimna,internacionala in ne vem,kaj še pozdravi nov rekord.Nihče se ne počuti mokrega,čeprav bi težko našel kvadratni centimeter suhega blaga,nihče se ne pritožuje.

Fante zgoraj ustavi pasaža,ki pa ji-kot smo bojno razpoloženi-obljubimo skorajšnjo svidenje.Povratak ni več tako naporen,le Miha ima trenutne težave pri sestopu iz pasaže.

Na bivaku se nabašemo s čokolinom.Odlična stvar.Počutimo se kot tista mornarska žival v reklami za Eva sardine.

Pot nazaj je jako zanimiva.Žili je odpovedala karbidka,zato ga s Primožem vzameva v sredino in z veliko vneto "šibamo" skozi pasaže in dvorane.Jozl in Futr se gresta jamski nogomet.Zelo ugodno,komnetira Futr.V spodnji kuhinji se ob studenčku ustavimo in vržemo dve škis rundi taroka.

Ko smo zonaj,teče od nas,kot bi prišli izpod tuša in nam je vseeno,ko dežuje.Na Pologu se v hotelu Muuu nekateri člani takoj zavalijo v seno,z Žilo pa ne rečeva ne bev ne mev in se spraviva nad hrano.Rezultat je bil tak,kot sva ga pričakovala.Vse zaspane in utrujene riti so pričele kazati znake življenja,tako da je bilo okrog mizice pogni se v hipu vse živo.

Vse ostalo je bila le formalnost.Spanj pašta v Tolminu,kava pri eni fejest mamaliji v Idriji in pravo tuširanje s spanjem v Ljubljani.

P.S.Edino in glavno krivdo,da je nastal ta članek nosita Primož in Jeti.Nanju se tudi obrnite s pripombami in kritikami.



V T I S I M L A D E G A J A M A R Č K A

(spisal in spesnil Fajfelj)

O šestih zjutraj vstanem, ko grem v jame
in oči si manem, ko sedim v vlaku mašem.
Vlak pa škriplje in se gunca,
mimo nas pa plava luna.



Zadnjič sem pri blagajni pozabil rokavice,
a reblo me ni, ker smo si pripovedovali vše.
Tople imel sem nogavice,
a rdeč sem v nos bil in pa v lice.

HRR!
HRR!

Ko prišel sem do senika, so v njem spali
Francelj, Koko, Yeti,
ki zraven sebe moral Sranje je imeti.
Sranjetu je zmrznil kruh
in prazen imel je trebuh.



Ko so vstali, so se spogledovali,
kako da tak je mraz.
Skočili so s senika,
a kaj ko Yetija še slama pika.
Kmalu se je tudi on oblekel
in ves ježen je za nami tekkel.
Ko smo opravili v jamah,
smo se pogovarjali o mamah.
Tako je čas minil,
ko je veter krog nas še vedno bril.
Spet smo se odpravili na vlak,
ki je bil presneto drag.
Sranje talal je bonbone,
jaz pa delal sem z čigumijev balone.



Ko prišel sem izčrpan ves domov
sem se v banjo skobacov.
Po kopanju sem se obrisal
in se v posteljo zabrisal.
Ko sem se zbudil, sem se v šolo napotil.
Kregan sem seveda bil,
ker nisem naloge narđil.
Pa kaj potem; ker sem junak
po pravici vse povem.



Ta spis napisal sem zato,
da Jamski glas bolj debel bo.
Tudi Tačka bo kaj napisala
in še pesnica postala.

In Jozel kozjebrađ
takšnih spisov nima nič kaj rad.
On se le za lestvice bori
in za štrike se boji.

Yeti na vsaki ekskurziji s sabo
puding mora imeti, da je zdrav.
Kakšen le bi Yeti bil,
če na balin bi ga pobril?
Rado dolgo pustil si bo brado.
Rene je rekel, da svinjske je narave,
ker je okostnjakom vzemal glave.

Primož, Primož, kaj bo s tabo,
ker obleko potapljaško nosiš kot za stavo.
Tomaž je predsednik nekoč bil,
včeraj mi je pomagal, da sem štrike zvil.
Sedaj predsednik nam je Puc Matjaž,
in mislim, da nam dober bo pajdaš.



- 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 -

Sežančanom pred nosom divji jamarji ropajo kapnike iz najlepših jam. V bodoče bi bilo želeti, naj se vsi obiskovalci jam v okolici Sežane prej najjavijo pri domačem klubu, da se iz jame ne bodo vračali v spremstvu modrih uniform. Nujen ukrep, a žal tik pred dvanajsto.

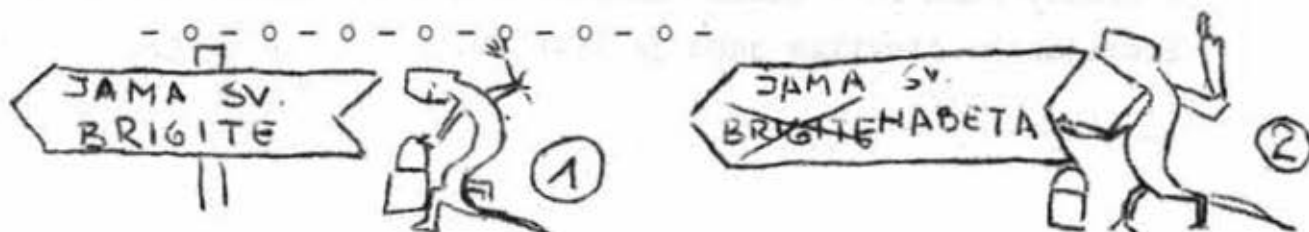
- 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 -

Pijanska reševalna služba ima tudi že častnega člana. Ta naziv si je prislužil ob dostavi od popivanja pri Matjažu skoraj nezavestnega Sranjeta na dom. Zaradi visokega naslova pa je ime zaenkrat še tajno.

- 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 -

Inštitut je odklonil registracijo jam Sv. Brigite in Sv. Uršule, češ da so imena mistična. Zanima nas, kdo si je potem v imenu Inštituta upal v Acta carsologica I objaviti jami Sv. Janeza in Sv. Petra. Vsekakor pa so tri Jebačinke in Pizdica (z obrazložitvijo v Opombah) po njihovem povsem sprejemljive.

- 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 -



J A M A P O D V O L Č J I M V R H O M

(Javorniško brezno II) Kat. št. 2716, NV 715 m, Koord. 5441 48 / 5070 15, D 75 m, G 138,5 m, brezna 12 m, 22 m, 10 m, 70 m. Raziskano: 20.6.1971, JKLM, JSWPL. Odgovorna: Pirnat, Šušteršič.

Jamo so pred vojno našli že Italijani in jo raziskali do sedemdesetmeterskega brezna. Po vojni so jo iskali že člani JK Luka Čeč, a je zaradi majhnega vhoda niso uspeli najti. Kljub temu jo je Inštitut za raziskovanje kraša uvrstil v kataster, a le na osnovi podatkov iz literature. Zato smo več ekskurzij posvetili iskanju jame, da bi jo enkrat le dokončno raziskali.

Jama leži na SW pobočju Volčjega vrha, ki pripada Javorniškemu masivu. Iz Postojne je oddaljeno dobre pol ure po Javorniški cesti, od katere leži le dobrih 100 m stran v gozdu. V bližini je še 80 m globoko Brezno pod Volčjim vrhom. Vso okolico grade zgornjekredni rudistni apnenci.

Vhodno brezno reži z malo pomembno odprtino v pobočju večjega kotliča. Na dnu zija vhod v komaj prehodno strmo pasažo, ki se odpira v stropu naslednjega brezna. Le to se razširi v obširen jašek, ki ga deli naravni most. Sledeča stopnja je pravzaprav le nadaljevanje tega brezna, ki ga lomi strma polica. Na dnu sestopimo v strm, zvegan rov, širok 5 do 2 m, strop pa mu izginja v mnogih kaminih. Na vsak korak vidimo, da rov ni delo kakega potoka, temveč da je nastal z združevanjem kaminov ob istem prelomu.

Melnato dno, ki ga sestavlja grušč, ki ga kruši žmrzal s sten se po 40 m prevesi skozi ozko žrelo v spodnje 70 m globoko brezno. To se nadaljuje v velikanskem kaminu tudi navzgor, verjetno prav blizu površja. Prvih 40 m jaška je popolnoma navpičnih, potem pa postanejo stene nekoliko naklonjene, tako da se lestvice rade zatikajo. V tem delu jame je po stenah še sorazmerno precej sige, ker žmrzal sem več ne seže. Slepo dno jaška je pokrito s podornim kamenjem. Ker smo jamo raziskovali v precej deževnem času, je v tem jašku lilo z vseh sten.

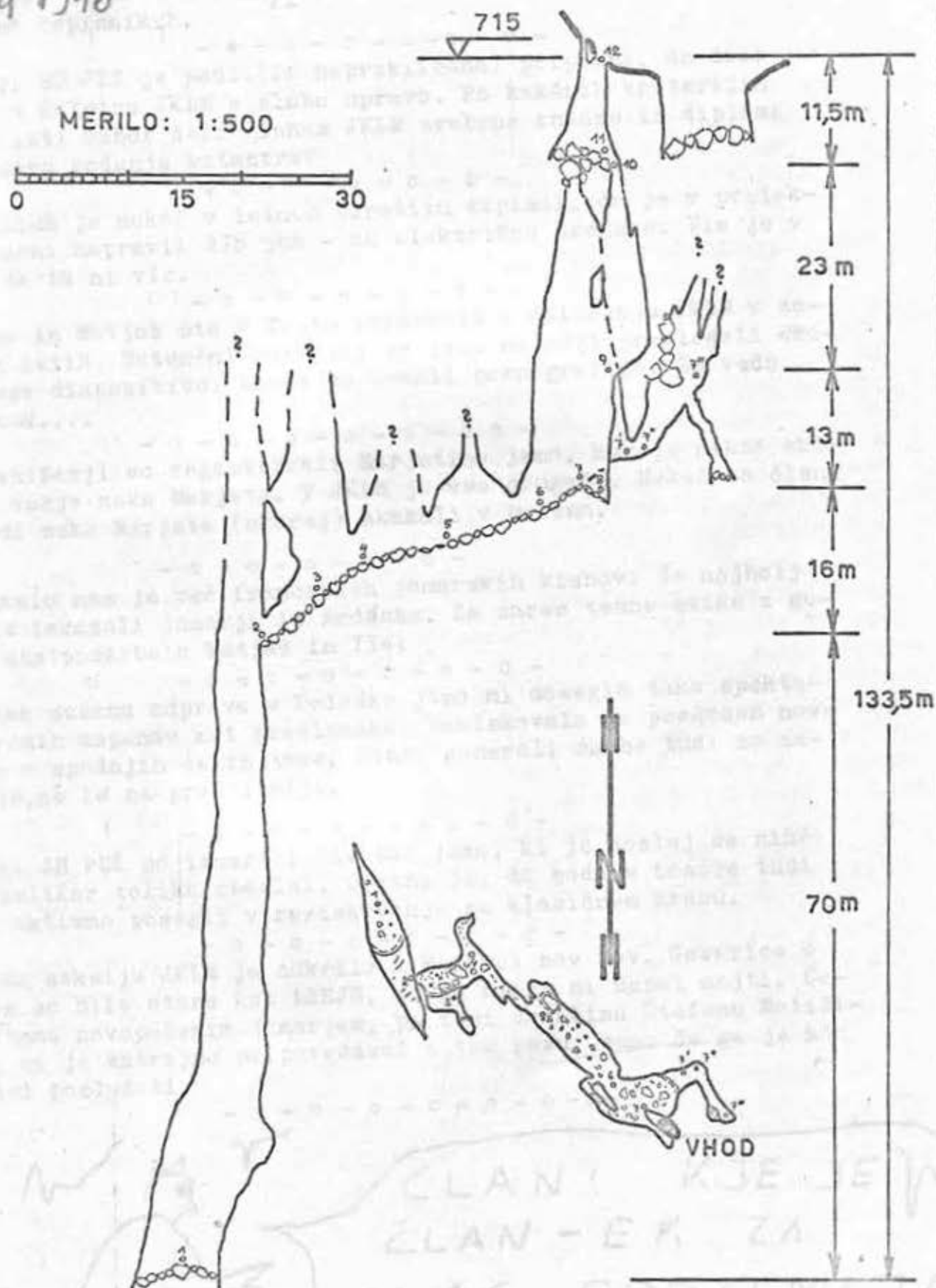
Jama je po globini doslej znanih jam v Javorniku na drugem mestu. Globlje je le oca 220 m globoko Brezno nad Zadnjim krajem, ki pa se spušča v dveh stopnjah in nima vodoravnih delov.

Pri iskanju jame je sodelovalo 9 članov JKLM, pri raziskavi pa 6 članov JKLM in 2 člana Jamarske sekcije Wilhelm Putick iz Laz

Italijanska številka jame je 1946 VG.

2716 · JAMA POD VOLČJIM VRHOM

VG 1946



V lepi vitrini v Logatcu je razvidno, da ima najbolj aktivno globinsko ekipo v JZS JK Logatec. Škoda, da tega ne moremo soditi po zapisnikih.

- o - o - o - o - o - o -

Na seji UO JZS je padla (še nepreključana) pripomba, da dela zmedo v katstru JKLM s slabo upravo. Po kakšnih kriterijih potem isti odbor deli članom JKLM srebrne značke in diplome za vestno vodenje katastra?

- o - o - o - o - o - o -

Neki klub je nekoč v letnem poročilu zapisal, da je v pretekli sezoni napravil 278 jam - za električne drogove. Vic je v tem, da to ni vic.

- o - o - o - o - o - o -

France in Matjaž sta v Trstu predavala o delovanju JKLM v zadnjih letih. Natančni cariniki so jima na meji pregledali skoraj vse diapozitive. Menda so iskali pornografijo. Že vedo pri kom....

- o - o - o - o - o - o -

Železničarji so registrirali Marjetino jamo, ker je nekoč skočila vanjo neka Marjeta. V JKLM je vse drugače. Nekoč so člani zaradi neke Marjete (skoraj) skakali v brezna.

- o - o - o - o - o - o -

Obiskalo nas je več francoskih jamarskih klubov. Še najbolj so se izkazali jamarji iz Ardécha. Za zares tesne stike z gosti sta poskrbela Matjaž in Ile.

- o - o - o - o - o - o -

Lanska zvezna odprava v Pološko jamo ni dosegla tako spektakularnih uspehov kot predlanska. Raziskovala je predvsem nove rove v spodnjih delih jame. Dobri generali skrbe tudi za zaledje, ne le za prvo linijo.

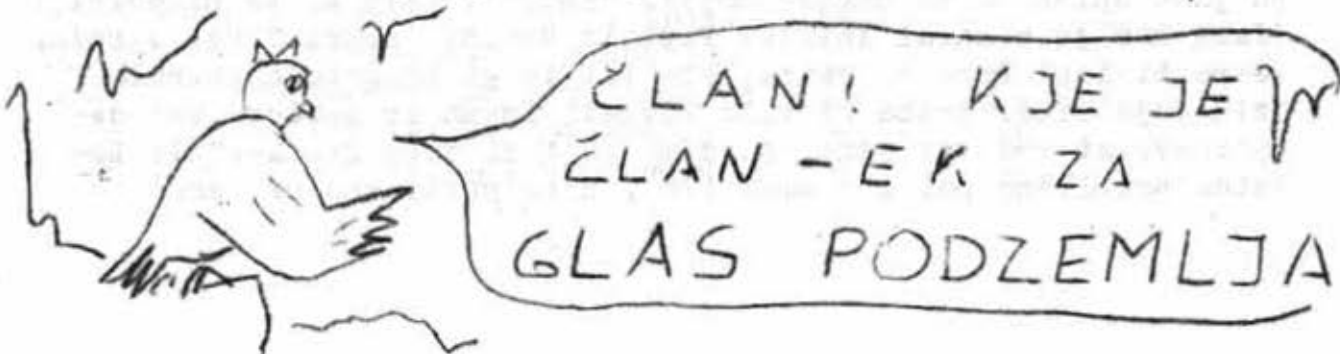
- o - o - o - o - o - o -

Člani JS PDŽ so izmerili Divaško jamo, ki je doslej še nihče ni kolikor toliko obdelal. Očitno je, da bodo v bodoče tudi oni aktivno posegli v raziskovanje na klasičnem krasu.

- o - o - o - o - o - o -

Laška seksija JKLM je odkrila v Makovci nov rov. Govorice o njem so bile stare kot DZRJS, pa ga nihče ni uspel najti. Čestitamo novopečenim jamarjem, pa tudi domačinu Štefanu Matičiču, ki je vztrajno pripovedaval o tem rovu, samo če ga je kdo hotel poslušati.

- o - o - o - o - o - o -



France Šušteršič:

DOKUMENTIRANJE LEGE JAME
(Nadaljevanje)

Ogledali smo si že grafični in številčni način dokumentiranja lege jame. Preostane nam še poslednji, to je opisni. Namenjena mu je spodnja rubrika prve strani standardnega formularja za zapisnik.

Tukaj moramo čim točneje opisati dostop do jame. Pri tem moramo ves čas imeti pred očmi, da ne opisujemo dostopa zato, da zadostimo formalnosti, temveč da bo nekemu, ki še nikoli ni hodil tam okoli, pozneje jamo res mogoče najti. Vedno izberemo za izhodišče kak markanten objekt, ki naj bo po možnosti tudi označen na specialki, vsekakor pa daleč naokoli dobro poznan. Lahko si izberemo železniško postajo, cerkev, most, značilno križišče ali pa izrazit vrh kakega griča. Slabša izhodišča so značilna drevesa, posamezne hiše, gostilne, uradi ali avtobusne postaje. Ti objekti so manj trajni in lahko koga čez mnogo let zavedejo.

Od izhodišča do jame je treba potem pot tako opisati, da ne bo nobenega dvomja. Večkrat se dogaja, da kdo napravi sicer pravi vilen, a neuporaben opis poti. Vedno moramo navesti vse odcepe, ki bi lahko koga zavedli, pa tudi opisovati markantnejše objekte ob poti, tako da lahko sproti kontroloramo ali smo na pravi poti. To bi bili lahko kilometrski ali mejni kamni, značilna drevesa, skalovje, križišča, hiše, jase, ipd. V splošnem ni stalne formule za opis dostopa do jame. Zato si sedaj raje pogledajmo nekaj najobičajnejših cvetk iz naših zapisnikov, da bomo videli česa ne smemo delati. Naprimer:

"Lukova jama leži 45 m, 341° od Mačje jame." Če pa pogledamo v zapisnik Mačje jame, stoji črno na belem: "Mačja jama leži 45 m, 161° od Lukove jame." Menda je vsakomur jasno, da je to začaran krog, po katerem ni mogoče najti ne ene ne druge jame. Ali pa: "jama ni imela imena in smo jo imenovali Jama pri vrta-i. Leži cca 5 km NW od Št. Vida. Brez vodnika je ni mogoče najti." Že v začetku ni povedano, kateri od množice Št. Vidov je to. Ime jame je umetno in skrajno neznačilno, kar velja lahko za večino naših jam. Ker pa ne piše, kje poiskati vodnika, pa jame sploh ne bo mogoče najti. Vendar včasih še to ni dovolj: "Jamo nam je pokazal Anžetov Pepe iz Brezove rebri." Vse v redu, če ne bi imel Pepe že skoraj sto let in ga bo gotovo pobrala prihodnja zima. Treba bi bilo navesti imena in anslove več domačinov, ki vedo za jamo. Najdemo pa tudi take cvetke: " Iz Logatca približno pol ure smer 178°, nato približno uro smer

109° do debele smreke, od koder leži jama 11 m NW." Vsak ve, da je hoja točno po azimutu skrajno težavna, če se nočemo oddaljiti levo ali desno za najmanj 10°. Poeg tega je merjenje razdalj s časom tako netoč, da je za več kot pet minut popolnoma neuporabno. Tako vemo iz zapiska za lego jame le manj kot kilometer natančno. In v tistem okolišu je najmanj petdeset jam, ki leže sredi nepregledne goste 11 m od kake smreke, ki je v resnici jelka. Vsa navidezna točnost kotov kaže le na zapisnikarjevo popolno nepoznavanje osnov orientacije. Huda je tudi tale: "Jama leži 115° od smreke desno ob poti in 16° od skale levo ob poti." kar predstavlja tudi celoten dostop do jame. Takih jam je seveda po krasu na tisoče in lahko celoten zapisnik kar odpišemo, zlasti če jama nima domačega imena. Kar deset jam ima pa takšen dostop: "Iz Divače po cesti v Kačiče. Od tod desno povprek po gmajni cca 2 km do jame. Vhod v jamo je slabo viden." Če ne bi imele te jame na srečo domačih imen, bi jih lahko vse odpisali. Kadar pa uporabljamo domača krajevna imena, jih seveda ne smemo posploševati. Dobro je tudi vprašati, ali nimajo v sosednji vasi za iste kraje drugih imen. Zrano brezno imenujejo v Lokvi "Jama nad Škrinjjarco", v Ledenicah, tri kilometra stran pa "Jama (Golobivnica) na Krasu". Jama pa leži točno med obema krajema. Značilna napaka zaradi posploševanja imen je tale: "Z Rakeka v Škocjan po rakovski Žagni poti do tam, kjer se levo cepi pot proti Malemu naravnemu mostu. Po Žagni poti še dalje desno preko dveh križišč. Jama leži levo ob poti, cca 100 m od drugega križišča." Vestni jamar pa je prezrl, da Žagna pot že na prvem križišču zavije levo, pot po kateri je hodil do jame pa se imenuje Pot na Dolgi laz. Da pa je zmeda še večja, je ob pravi Žagni poti na mestu, ki ga predpisuje zapisnik res neka popolnoma druga jama.

Takih in podobnih opisov, ki so nam tu zde smešni, je še množica v naših zapisnikih. Ubogi članski raji v tolažbo pa naj na uho povem, da so vse zgornje kozlarije zagrešili nosilci srebrnih ali celo zlatih značk DZRJS..

Oglejmo si sedaj primer, kako približno bi morali sestaviti dostop do npr. Najdene jame. Najprej bomo opisali klasičen dostop do jame, potem pa poskusili sestaviti orientacijsko enostavnejšega:

Tekst:

Iz Laz pri Planini po cesti proti Logatcu do mesta, kjer prečka cesto daljnovod. Tam krenemo levo po t.i. Vajzovi poti, ki ima značaj boljšega kolovoza, v glavnem W v

Komentar:

Ker je v Sloveniji več Laz je dobro, da povemo, katere so mišljene, čeprav pri tako znani jami to niti ni nujno. Nadalnje

Lanski vrh. Pot se v začetku vijuga med večjimi vrtačami, potem pa bolj izravna. Z leve se po dobrih 200 m priključi slab kolovoz. Komaj 100 m dalje se cepi desno rahlo v breg širok kolovoz. Pot se potem nekoliko spusti in nekaj časa poteka po desnem pobočju nekakšne suhe doline. Potem se spet nekoliko dvigne in čca 300 m za poslednjim, desnim odcepom, se poti levo priključi kolovoz, ki vodi semkaj s Škofjega loma. Še slabih 100 m in Vajzovo pot prečka na manjši travnati jasi že precej opuščena pot, Stara Trajberca. Vajzova pot se dalje malo dvigne in izravna, nakar po 200 m pridemo do večjega križišča, kjer se seka z našim vred pet skoraj enakovrednih kolovozov. Tu je običajno tudi lovski "štant". Krenemo po drugi poti z desne in že po 100 m pridemo do novega razcepa. Krenemo desno, malo navzdol do mesta, kjer je pot hudo blatna, desno pa večja vrtaša. Mimo njiju pridemo že po 50 m do meje oddelkov, ki je dobro označena z gozdrskimi znamenji. Odtod že vidimo čca 80 m oddaljeno jaso, sredi katere raste večji grm. Konec jase zavijemo. Če po izhojeni stezi v gozd, kjer je čca 60 m od poti v smeri SW od jase vhod v jamo. Prav do njega vodi steza. Navpični vhod v jamo je majhen in leži ob robu majhne vrtače, tako da ga vidimo šele z neposredne bližine. Pri dostopu do jame moramo paziti, da ne zamešamo stalnih kolovozov z občasnimi vlaki za hlode.

opisovanje ceste ni potrebno, ker do daljnovod nima nobenih večjih odcepov, smer pa smo navedli. Opisali smo smer, kakovost in tudi domače ime odcepa. Dobro je opisati posamezne dele poti, da bi v primeru, če zgrešimo pravo pot to takoj opazili. zlasti moramo paziti na vse količkaj enakovredne odcepe. Opis je tu precej dolgovizen, a moramo se izogniti eventualnim zablodam.

Treba je omeniti lovski "štant", čeprav je nekaj hudo začasnega.

Za kontrolo važen detalj, ker je sicer Vajzova pot zelo suha.

Meja oddelkov je zelo značilen detalj in ga ne smemo pozabiti. Jasa je bolj minljiva in zato moramo navesti razdaljo do nje. Ker se bo pot do jame, ko ta ne bo več tako aktualna, gotovo zarastla, je treba navesti smer in razdaljo. Treba je opisati značaj in vidljivost vhoda jame. Zadnja opomba je zelo pomembna, saj lahko sicer krepko zaidemo, čeprav hitro ločimo kolovoz od vlaka.

Po tem opisu je jama možno najti, ima pa to napako, da vsebuje preveč sicer nujnih detajlov. Tako ga je treba sestavljati kar na terenu, če načemo napraviti zmešnjave. Ker pa so jamarji optimisti in tega ne dajo, je vsaka nadaljna razprava odveč. Na povratku iz jame bo treba najti enostavnejši dostop do jame. Naprimer:

Iz Laz se takoj spustimo na Platininsko polje v t.i. Babni dol. Od tod oca 2 km NW po polju. Tam poiščemo dobro viden greben med Škofjim lomom in Stenami (to nam kar z Laz pokaže vsak domačin) in na njem edini močni kolovoz t.i. Trajbersko pot. Po njej v breg oca 450 m do močnega križišča petih kolovozov. Tu je običajno lovski "štant". Tam krenemo po drugem kolovozu z leve. (dalje kot zgoraj pri ^x!)

Ta dostop je neprimerno enostavnejši, saj do križišča z Vajzovo potjo skoraj ne moremo zaiti. Velik del poti smo opravili po planem z vsem poznano orientacijsko točko.

Še bi lahko razpravljali, a mislim da ni potrebno. Vedno sestavimo, vsaj v mislih, dostop do jame že na terenu in ga skušajmo čim bolj poenostaviti. Zlasti pa imejmo pred očmi, da bo po naših zapiskih moral najti jama nekdo, ki še nikoli ni hodil tam okoli in se mu niti ne sanja, kje in kakšna je jama.

- o - o - o - o - o - o - o - o -

Zgornjih 250 m v Pološki jami je malone navpičnih in je dostop do najvišje točke že alpinistični podvig prve vrste. S svojimi 674 m višinske razlike je krepko prva na jugoslovanski globinski lestvici in sedemnajsta na svetovni. Po svojem vzponu 529 m je druga na svetu, takoj za Höllochom, ki se vzpne za 633 m. Skrajno točko je dosegla petčlanska ekipa JKLM na akciji od 9. do 13. 8. Jamarji so bili pod zemljo 84 ur.

- o - o - o - o - o - o - o - o -

Tržaška občina gradi novo stopnišče v Labodnico. Tako bodo laže opazovali, kakšno gnojnico jim pošiljamo v vodovod.

- o - o - o - o - o - o - o - o -

Šestnajst ekskurzij biološke sekcije, ki jo sestavljajo samo člani JKLM, je Inštitut v Novicah objavil kot svoje. Nova variacija na staro temo.

Zadnja leta so postale po svetu znane mehiške jame - velikanke. Domače ime zanje je "Sontano". Imajo obliko velikanskih stožčastih dvoran, ki merijo pri vходу nekaj arov, nekaj sto metrov niže, pri dnu pa že nekaj hektarov in so pravzaprav največji jamski prostori na svetu. Raziskujejo jih jamarji s Kanade in ZDA. Eden najvidnejših raziskovalcev teh jam je John Fish, ki se je lani več dni mudil med nami. Za Glas podzemlja je povedal tole:

GP: Kaj te je pravzaprav prineslo v Slovenijo?

John: Prišel sem na strokovno posvetovanje o krasu, ki je bilo maloprej v Angliji. Hotel sem videti Evropo, predvsem Jugoslavijo. Tam sem spaznal Dr. Gamsa, ki me je povabil s seboj in mi pravzaprav uresničil želje, ki bi sicer ostale neizpolnjene.

GP: Kaj praviš, si si prav želel?

John: Mislim, da je celo zelo dobro, da sem prišel k vam.

GP: Ali si si v teh nekaj dneh že lahko ustvaril kako mnenje o Sloveniji?

John: Seveda. Predvsem - kras vsepovsod! Zlasti so zanimive vaše dolge jame, ki so mnogo večje, kot pri nas v Kanadi. Zanimajo pa me tudi vaša erastvena kraška polja in sploh hidrologija dinarskega krasa.

GP: Pravkar si se vrnil iz Kačje jame. Kaj bi lahko rekel o njej?

John: Kačja jama je edina, kar jih poznam, ki se lahko primerja s mehiškimi velikankami. Tudi kapniški okras je prav podoben. Po dolžini vodoravnih rovov pa jih celo prekaša. Najbolj impresiven je pogled izpod vhodnega brezna navzgor. Dočal pa bi še, da so Škocjanske jame neprimerljive čimerkoli na svetu.

GP: Videl si našo tehniko obvladovanja velikih brezen. Vi pa jih izdelujete z žimarji. Ali bi lahko povedal še kaj o tem?

John: Če so jame tako lahko pristopne, kot Kačja, je vsekakor učinkoviteje z lestvicami. Če pa so jame oddaljene od cest, ali pa imajo velika notranja brezna, dajem prednost žimarjem.

GP: Hvala!

MIDVA SVA PA DVA ČLANA

(sliši na "Yellov rose from Texas"

Midva sva pa dva člana,
po lojtri plezava,
ko pa se lojtra utrga,
po luftu letava.

Ko bova pa umrla
v pêku bova šla,
hudičem nagajala,
za reš jih cukala.

Midva sva pa dva člana,
v kaminček lezeva,
ko pa se klin izpuli,
po rit se drajsava.

Ko bova pa umrla...

Midva sva pa dva člana,
po štrik abzajlava,
ko pa se štrik utrga,
hitreje švigava.

Ko bova pa umrla...

Midva sva pa dva člana,
se v čolnu voziva,
ko pa se čoln zvrne,
po vodi plavava.

Ko bova pa umrla...

Midva sva pa dva člana,
po rovu hodiva,
ko pa se strop podere,
se koj razploščiva.

Ko bova pa umrla...

Midva sva pa dva člana,
pri Slavcu pijeja,
nosove imava rdeče
od sar'ga špirita.

Ko bova pa umrla...



S I L V E S T E R V J A S K I N I C Z A R N Y
(Štirje člani v deželi poljski)

Fantje, kdo gre v Snežno? Primož kriči na ves glas, a zaradi splošne anarhije ga prvi hip niti ne slišimo. Kaj, v Snežno, si nor! Zdaj na zimo, prava norost! Primož pa vztrajno maha z nekim papirjem po zraku in zatrjuje, da misli povsem resno.

No, in čez tri tedne se na železniški postaji pojavi četvero nahrbtnikov in četvero članov, namenjenih v deželo poljsko. V kopeju se udobno namestimo in soglasno sklenemo, da je sezuvanje ševljev dovoljeno (ozračje je kaj kmalu opozarjalo na nevarnost plinske vojne) in začeli s tarokom. V Mariboru smo izza kart pogledali le toliko, da smo carinikom dopovedali, da nimamo nič za ocariniti, in že smo bili v Avstriji. To, da se vozimo po kapitalistični deželi nas ni preveč prizadelo z izjemo Reneta, ki je ves čas gledal skozi okno in nekaj govoril o plasteh, prelomnicah, pretrtih apnencih, tektonskih drčah ipd. Resno v skrbah za njegovo duševno zdravje smo ga spravili nazaj k kartam.

Dunaj smo si ogledali mimogredo; zvedavo smo si šli ogledat le cerkev sv. Štefana. Nismo pozabili zvrniti vrčka piva in že smo morali na vlak. Monotono vožnje so prekinjale le carinske kontrole. Na češki meji se začne prav srhljivo. Najprej vdre v vlak orožena tolpa, oprostite, nekaj čeških vojakov, in nam da vedeti, da bomo kmalu pretipani. Nato pa cela vrsta kontrolorjev. Nazaenje pa naju z Nacom hočejo še obriti, a sva se odločno uprla (priznam, da sem v sv. i grozi pred predstavniki zakona že brskal za skarjami).

Na poljski carini so navade podobne. Tudi tu smo se srečno prebili. Katowice. Ura je osem zjutraj, s poljskimi kolegi smo pa comenjeni šele o polnoči. Brez zlota v žepu se cel dan sprehajamo po mestu in zvedavo opazujemo utrip vzhodnega socializma.

Opolnoči opazimo ogromen nahrbtnik, ki se kakor po čudežu premika proti nam. Nato pa opazimo še lastnika. Zanimiv pojav se ponovi še nekajkrat... in družčina poljskih jamarjev je zbrana. Skupaj se odpeljemo v Zakopane. No, potem ko dve uri zmrzujemo na peronu. V Zakopanih se najdemo sredi velikih količin snega, tako da se nas loteva pesimizem, vsaj kar se Snežne tiče (op. vhod leži spoštljivo visoko v Tatrah). V Gronik se pripeljemo z avtobusom. Baza - kako spoštljiv izraz za dve sobi - je polna krame. Anarhija je res popolna. Popoldne poskušamo zaspiti, a zaradi "gužve" ne moremo.

Zvečer je tolpa na kupu. Pomenimo se o akciji. Ena ekipa gre kopat vhod, druga pa je v dolini. Če bo vhod odkopan, bo šla kopaška ekipa v Jaskino nad Kotlinami (op. zgornji vhod v Snežno), drugi pa skozi Snežno. Ostalo več ali manj stvar improvizacije. V kopaško ekipo potlačimo Reneta, sami pa uživamo ob misli na jutrišnji dopoldanski spanec.

Jutro je sončno, a mraz je prav sibirski. Preostali Jugoslovani - Nace, Rado in jaz poležavamo in smo sploh pravi brezdelneži. Okoli dveh popoldne nastane prava panika. Vhod je odkopan, prva ekipa in ves material na hrib. Čez dve uri se otvorjeni s 30 nahrbtniki potimo v breg. Sprva še gre. Morala je na višku. Večeri se, ko se povzpnejo nad gozdno mejo. Sneg postaja ogaben, gaz je zasuta, tako pri vsakem koraku padamo v cel sneg. Ure minevajo, mi pa ne pridemo nikamor. Stotič sem že preklel nahrbtnik, Snežno in veter, ki brije da gre skozi kosti. Kot privid se v temi prikaže stena. Skok je visok kakih 20 m. Po zaledeneli vrvi se vlačimo navzgor. Še 150 metrov in smo pri vhodu. O vhodu ne duha ne sluha, le jarki skopani v sneg. Poljaki se žolčno prepirajo. Kje je idiot, ki nas je nagnal sem gor? Oni so le sporočili, da vhod še ni odkopan in da naj prinesejo opremo za bivak.

Poparjeni se vračamo v dolino. Naslednja dva dni smo v Groniku. Poljaki kopljejo vhod. Vseskozi prihajajo po radiu čudne vesti... zdaj da so že odkopali vhod, drugič da še manjka nekaj metrov ipd. Dan pred Silvestrom obupamo. Gremo na hrib po kramo. Je sicer manj mraz, a veter je pošasten. Meče nas po tleh, nosi nam sneg v obraz, za obleko. Popoldne je vsa oprema v dolini. Vsi smo do že premočeni. Poljaki so besni. Vse je šlo narobe. Če hočemo si lahko ogledamo Jaskino Czarno. 6 km dolga jama, najdaljša na Poljskem.

Zvečer odidemo. Čez tri ure smo pod Ornakom. Vreme je kot zakleto. Mrzel dež nas pere vso pot. Po hosti je pot obupna. Spotikamo se po ledu, čez podrti drevesa... Na srečo so zadnjih sto metrov fiksne vrvi in nam olajšajo trpljenje. V jami so že jamarji iz Wroclava in so v brezni že vrvi. Hitro poniknemo v podzemlje. Rene še mimogrede demonstrira nov način spusta - s pomočjo gravitacije. Na srečo je misel hitro opustil. Ena ekipa je že odšla naprej, da opremi prehode z vrvmi. Na naše veliko začudenje smo jih zagledali četrť ure od vhoda, zbrane okoli kuhalnika, kjer se je kuhala herbata ali čaj po naše. Prva skodelica nas je poživila, drugo smo še popili, a kaj početi s tretjo, četrto, peto.... tako celi dve uri. Kaj hočemo, kuhanje herbate je svojevrsten obred, ki ga pravoveren poljski jamar ne opusti zlepa. Po dveh urah smo se docela premraženi odpravili naprej. Prečnica nad

Herkulesom predstavlja svojevrstno zabavo. Po konoplji dvomljive trdnosti se odpelješ po karabinu čez 30 m brezno, ali pa v nebesa, če se hudič strga. Nato se vlačimo po podobnih stvareh čez stopnje navzgor. Že smo pod proslulim Wengerskim kaminom. 45 m ga je. Vsak malo "najapa" karbidko in že je kamin osvetljen. Poljaki se navdušeni nad našimi lučmi. Andzrej vpije: "Jasno, jasno..!" Ob fiksnih vrveh gre hitro navzgor. Vsakdo se samovaruje ob "jumarju". Na vrhu rečamo dva jamarja iz Wrocława. Radovedno opazujeta naše luči, ne zineta pa nobene. Čudni tiči so tile poljski jamarji. Če se srečajo, si komaj privoščijo "Češč" in že gredo narazen. Okoli vogala, in že me spreleti srh. Naši prijatelji si dajejo opraviti s herbato! Za ura ali dve smo pečeri. Takole posedanje nas spravlja ob živce. Po malem nas že zvija, dremamo vsak v svojem kotu. Čez dolgo, dolgo časa se odpravimo naprej. Brezno, nato pa nihajna prečnica do police in še prečnica v vrveh do jezercu. Telovadba v vrveh nas malo zdrami, a kaj ko spet stojimo kot lipovi bogovi ob jezercu in čakamo, da bomo šli naprej. Rene skoro paše v brezno, ker je pozabil, da mora zanihati do police. Pavelu uspe priti ob jezercu naprej. Sledijo mu drugi. Od naših je čez že Rado. Obesim se na vrv in skušam prečiti. Rjojenje me ustavi. Nazaj, klin se je izpulil... Sestopim, sem pride še andzrej. Prva skupina nam je že pobegnila naprej. Nič ne slišijo. K vragu jama in vse skupaj. Ne vemo kaj bi. Začnemo se vračati. Kmalu smo pri vhodnem breznu. Na vrhu je vse ledeno. Ob vrveh hitro sestopamo. Niže doli gre po ledu bolj čudno, a v dolini smo vsi celi in zdravi. Popoldne smo v Groniku. Druga ekipa pride zvečer.

Začno so priprave na silvestrovanje. Silvester je minil kot vsi, novo leto smo pričakali precej burno, s pokanjem s karbidom. 1. januarja se poslovimo. Vlak nas zvečer odpelje v Katowice, nato pa na Dunaj in v Ljubljano, ki nas pričaka s snežnim metežem.

(op.) Ekskurzija na Poljsko od 24.12.1970 do 3.1.1971. Pred Snežno (gl.-770m) in v Jaskini Czarny zmrzovali: Rene Verbovšek, Rado Smerdu, Nace Sivec in Jože Pirnat, vsi člani JKLM.

- o - o - o - o - o - o - o - o -

Putikovanja v Lazah se je udeležilo okrog štirideset članov. Poleg Putickovega govora je najbolj uspel Iletov spontani, nenapovedan show.

Minerska sekcija:

NAVODILO ZA RAVNANJE S STARO MUNICIJO V JAMAH

Ker večkrat slišiva, da se v jamah nahaja municija in da je raziskovanje jame zato nevarno, dajeva naslednje pojasnilo:

Ločimo več vrst municije za različne namene. Osnovne vrste so: topovske granate, minometalske mine, ročne bombe, rakete (pogosto Panzerfaust), mine (n. pr. protitankovske), letalske bombe in bolj redko bojni strupi.

1. Topovske granate so brez kakršnihkoli krilc in vse imajo na spodnjem delu bakren ali železen obroč. Čaure imajo samo kalibri do nekako 50 mm, zato si ne smemo misliti, da je bila granata brez čaure izstreljena. Če granata ni izstreljena, je 100% varna. Razstrelivo v njej lahko detonira samo, če najprej eksplodira detonator, ki pa ga aktivira vžigalnik, ki je običajno na sprednjem delu granate in je večinoma aluminijast. Nekatero granate (protioklepne in kumulativne, betonoprobojne) pa imajo vžigalnike na zadnjem delu. Če je granata izstreljena, kar se spozna po tem, da ima na bakrenem prstanu vrezane žlebove, se je ne sme premikati pod nobenim pogojem. Vsi vžigalniki granat so zavarovani pred tem, da bi se aktivirali prej, preden zapusti granata topovsko cev, zato neizstreljenim granatam udarci in pretresi ne škodujejo. Zavarovanje se doseže na različne načine, v glavnem tako, da je udarna igla naslonjena na segmente, ki se razmaknejo zaradi centrifugalne sile, ki je posledica zelo hitrega vrtenja granate okoli svoje osi. Takrat je udarna igla svobodna in ob udaru granate v cilj udari na inicialno zmes, ki s plamenom aktivira detonator, ta pa polnjenje granate. Večkrat vidimo na vžigalnikih razdelitev s črticami ali dva utora. (ZtZs 30, Dopp Zs 60) Ti vžigalniki so tempirni in so na protiletalskih granatah večjega kalibra, šrapnelih, zažigalnih in kemičnih granatah. Tudi tu ni potreben noben strah, ker je za aktiviranje tempirnega mehanizma potreben pospešek, ki ga granata dobi ob prehodu skozi topovsko cev in ki znaša do 10000g. Če granate niso izstreljene, so absolutno varne in se jih lahko brez skrbi premika.
2. Minometalske mine imajo zožen zadnji del, na katerem je 6 ali 8 krilc in luknjice. Vžigalniki niso nikoli tempirni in velja zanje isto, kar se tiče varnosti, kot za granate. Pogoste pa so italijanske fosforne mine kalibra 82 mm, ki se jim je treba izogniti.
3. Letalske bombe so zelo redke, so precej večje od min in granat in imajo na zadnjem delu stabilizator. Večinoma so z dvema ali več vžigalniki, ki so zavarovani. Če so še, se spozna po tem, če ima sprednji še vetrnico. So pa bolj komplicirani in se je letalskim bombam bolj izogibati.
4. Ročne bombe so ofenzivne in defenzivne. Ofenzivne niso ajo nasokanega oklepa in so nevarne na razdalji 5 m, defenzivne pa imajo nasekan oklep in njihovi drobci letijo do 200m. Zlasti nevarne so italijanske ofenzivne bombe (paradajzarice), ker rade eksplodirajo. Na splošno se je najpametneje ročnim bombam izogibati.
5. Rakete, tromblonske mine so bolj redke in večinoma kumulativne. Znana je raketa "Panzerfaust" in "Bazooka". Male rakete za "Bazooko" so nevarne, ker imajo zelo občutljive vžigalnike, če je sneta zaščitna žica.
6. Bojni strupi so bolj redki, so lahko v granatah ali pogosteje v obliki sivih valjev, ki so v tanjih železnih posodah s tremi luknjami na vrhu in ročajem iz žice. Nikar ne hodi preblizu s plamenom karbidke, ker se plin sprošča!

Sicer pa je najbolje, da o morebitnih najdbah municije v jamah obvestite Minersko sekcijo JKLM, p.p. 179, 61001 Ljubljana, ki bo po svojih močeh material odstranila in ga uničila.

Spomini jamarja Franceta Sušteršiča:

K A R T O S M O U O D R I V A L I N A J D E N Č J A M O

nekaj let je že preteklo, kar smo, tekrat še vse poštenosti polni gimnazijci, nezebržno prodirali v porolnoma nazneno podzemlje Unice v lenskem vrhu pri planini. Se danes ne vemo, kateri vrag nas je obsedel, da smo šli poskušat srečo tja, kjer so brezuspesno odtorali že ročovi jamarjev pred nami, da smo sli iskat to, kar je bilo že skoraj simbol nedosegljivosti. Celo zimo nam je požrlo širjenje ožine konec tedaj malo pomembne Najdene jame. Totem pa je neke nedelje Pado le prelezal komaj dovolj razširjeno štranjo in oznanil, da se jama nadaljuje. In sledili so dnevi novih in novih odkritij ter vsesni tedni mrzličnega pričakovanja, kaj bo prinesla nedelja.

Fista ekskurzija se je pričela kaj nedolžno. V soboto zvečer smo se na železniški postaji zbrali Lučka, Duško, Lev in jaz, da bi šli izmerit, kar smo odkrili pred nekaj tedni.

Vlak nas je pripeljal v planino približno ob polnoči. Takoj smo krenili skozi laze in v lje skozi ezd proti jami. Med potjo sem tako uspešno prepričeval Lučko o medvedih in volkovi, da je bilo mene nazadnje že bolj strah kot nio. Srečno smo prispeli do jame in spustili lestve v brezno.

narbro se poženam najraj in napeljujem "soloto" iz lestvic in vrvi do dna. sledi mi Duško, za njim gre Lev. Ta ima posebno srečo in nenadoma je zaplaval po zraku. Če bi ga Lučka zgoraj ne varovala, bi odfrčal naravnost na oni, verjetno boljši svet. Lo je možak končno živ in cel na dnu, se pojavi nov problem, ker je Lučki upadle morala in se ne upa brez varovanja na dno. sledi prijateljsko vrpričevanje in vrnem se na vrh, da jo varujem, potem pa "abzejla" nazaj v brezno.

Sledi pehanje po starem delu jame. že smo pri pasaži, ki je tako ozka, da mora Duško pobrati vse cigarete iz žera, če hoče skoznjo. Prodiramo dalje. Ilošče, lucove dvorane, že stojimo na robu Velike stirne. Nekje pod seboj slutimo vožo, ko se spuščamo vanjo. Amalu smo na polici. Sledi ilovnat greben ki ga premagamo s copinom. že smo v dvorani štirih. Izvlečemo merilne instrumente in pričnemo merit. Za zabavo skrbi Lev, ki se nekajkrat do pasu pogrezne v tekoča blato.

Ura je že 9 zjutraj. končali smo z meritvami. Sedimo na podoru vrh konglomeratne dvorane in pričakujemo tovarišev, ki so obljubili, da pridejo preplezet velikanski kamin nad veliko štirno. že zaslišimo glasove. totubnemo se med skale. Amalu zaslišimo metoda, ki sprašuje, kje ta smo, ko ne vidi nobenih luči. Sledi grozno tuljenje. Hočemo čim bolj prestrasiti prišleke, ti pa korajžec zijejo nazaj. Skupno se spravimo na konzov nahrbtnik, poln dobrot. žel pa nap tek tekoj upade, ko ugotovimo, da so v konzervah le neki nagnusni morski raki.

Totem se metod okanata s plezalnimi pripomočki in se priveže na vrv, katerè drugi konec drži odrc. že se požene v steno.

Iri tem ne gre za to, da bi prilezel kraj više, temveč da prečka navpično ilovnato pobočje Velike štirne, katere globoka voda se motno svetlika kakih 40 m niže. Metodu nič kaj dobro ne kaže. Pobočje je gladko kot led, oprimke in stope si more sproti kopati s cepinami. Šele po mnogih poskusih mu uspe, da se prigoljufa do široke police, od koder se obetajo boljše perspektive. Sledi mu Sans, ki je sicer srraten, a se mu iz ust neprestano usipljejo razne južnjaške. Vodrc, ki gre za njim, je miren in dostojenstven kot vedno in predstavlja posebjeno sigurnost. Med tem se je Metoda že spravil toliko višje, da se mu je pokazal vhod v nov rov vrh kamina. Ker ne pričakujem nič posebnega, predlagam, naj bo to Fiparski rov. Bistvo stvari je v tem, da imamo v klubu svojega hoga luticke. Ipravovrni smo potem luticisti, krivoverci in fiparji. Če bi vedel, kaj nas čaka, bi gotovo predlagal kako bolj pravoverno ime.

Med tem se do police dokorljuje še Duško in jaz. Lučka in Lev sta ostala zadaj za varovanje. Vendar pa Duško sumi, da leva bolj zanimiva steklenica "ta močnega" v Mansovem nahrbtniku. V gosjem rolu plava po sigovem pobočju. Nenadoma ostrmimo. Ired nami visi s stropa mogočen stalektit, največji, kar smo jih kdaj kje videli. Enovlesno ga krstimo za "mansov h" (beri: kpnik). Je mnogo bolj romemben pa je velikanski portal na desni. Odpira se rov, ki bi bil lahko še kaj drugega, kot "Fiparski".

Roženemo se vanj. Hlezamo preko pošornih gričev. Mimogrede puščemo levo in desno ob stenah mogočne karniške skupine. Rov je mnogo večji, kot kateri koli drug v jameh doleč neokrog. Drvimo dalje. Irevračamo se po ilovnatih drsalnicah in stopamo v globoke ponvice. Nič nas ne ustavi. Šrečni smo. Nenadoma se rov zoži in zviša. Iom nad nami se boči obokan strop, po dnu rova pa so obrog do veliki sigovi praževi, tako da se tega rova takoj prime ime Stopenišče. Okrog sebe gledamo le malo. Toliko, da vidimo, kam stopamo, in toliko, da občudujemo skladno arhitekturo podzemskega prostora. Neznanske sile nas vleče dalje. Potem nenadoma obstanemo. Sredi rova zija širok in globok liček, le ob desni steni bi se ga morala dala prečkati. Onstran njega vidimo temne obrise velikanske podzemne dvorane. Metoda se navaže. Kot mačka pleza po steni in se takoj ogre si izza ovinka, da je čez. Potem sam na vrsti jaz. Kompas, ki ga imam s seboj, je vzrok temu neznanskemu privilegiju. Kot bi mignil sam preko, čeravno znam biti v podobnih položajih tudi neznanske neroden. Metoda in mene pošljejo tovariši naprej, da pogledava, če se tudi nim sploh čez.

Roženava se ob desni steni dvorane. Levo steno in strop le slutiva v sencih. Tako zagledava pred seboj nov liček, zadaj pa lo m (5 m velik rov. To je zadosten razlog, da spročivo nazaj naj prečkajo I. liček. Potem zavnijava, da greva se "malo pogledat". Kakih 50 m drviva po dvorani, potem pa se začneta dno in strop nevarno bližati. Metoda resignirano stoka, da je sedaj vsega konec, jaz pa sploh nimam občutka za kake komentarje. Cutim da me nekaj sili dalje, dalje. Pred menoj se odpre pasžica. Je ožja in kot prva in povsem blatna. Zarijem se vanjo. Ne preišlinjam, ali bo sploh šlo nazaj. Za seboj slišim Metoda, ki oburjuje, da bo

vsoh hip konec jame, a vseeno rine za menoi z enako vnemo. rotam se pojavi na dnu pasarže blatna luža. Onstran nie vidim temno odprtino. Brez pomisleka se poženem vanjo. Ledeno mrzla voda, ki mi silni skozi prance, me ne moti. Zariujem. Zaslisim mogočen odmev. Rov se mi daljuje. Srloh ne vem, kako pridem skozi ožino. Naslednji hip je metod za menoi. Valjava se po blatu in tuliva, kolikor nama sene da. Z vseh koncev se slišijo mogočni odmevi. Nepopisno smo srečni.

rotam se osvestim in trvim dalje. Rov je nizek in blaten, a namu to ne ovira. Na tleh se pojavijo velike sivovrve ponve, polne nad meter globoka vode. Nenadoma mi snodrsne in do pasu se znaidem v vodi. Metod ima nekaj povedati o moju sklerotičnosti, mene pa prav nič ne moti. Podivo se po rovu, ne da bi kaj dosti oprzovelo okolico. Le toliko gledam na kompas, da vidim, da vodi jama proti severu. Metodu je že žel, da se s povratno karto ne bo mogel peljati v Ljubljano z Vrhnike. Rov se vijuga levo in desno, mi-mogrede "registrirava" razne odsepe. Dale večje ilovnatost pobočja namu zasope in malo ustavi. Rov postaja spet večji, na desni vidiva več lepih stalagnitov. Lotem se imo rozceri.

odločiva se za desni rov. Prodirava med orniškimi bloki, velikimi kakor hiše. Vse skale so dajve razrezane, le sem in tje vidiva krpniške tvorbe. Končno se znaidava v veliki dvorani, vrh strmega pobočja. Zareče namu vest ko nisva počakala tovarišev. Iosedava po črnih skalah. "Molu zaslisiva za seboj veselo ukanje. V soju karbitk zagledava sijajoče obruze tovarišev, ki ne skrivajo svoje steče. Nihče nama ne očita, da sva napravila bolj "po francosko". Vedo in razumeji, da bi se v takih trenutkih nihče ne mogel zadržati.

Skupaj se spustimo po strmem ilovnatem pobočju. Globia in globje gtrizimo po deviškem blatu. Parsikdo se rovelja po tleh. Končno nas zadržji jezero penaste vode, ki se razteza za prek vsega rova. Nič zato. Treveč bi bilo za dneš, če bi se jama še nadaljevala. Obrnemo se nazaj.

ko se vrnemo do Lučke in Lave sta vsa prezabla. Lovstra, da nas ni bilo več ur, mi pa smo mislili, da smo se zadrželi le pol ure.

Rovratek iz jame je zmogoslaven. Steklenica piva nam pozneje "iri Slavcu" steče kot še nikoli. Vse težave so pozabliene. Nepopisno smo srečni.

- o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o -

Cloni Gruppo Speleo San Giusto iz Trsta so izdelali barvni film o medklubski ekskurziji v Krčjo jama maja leni. O tehnični plati filma bi se sicer dalo razpravljati, je pa film tako poln svežih domislic in novih prijemov, da smo strmeli.

France Šušteršič

NEKAJ O BREZNI

Laične predstave o kraškem podzemlju so vezane predvsem na vodoravne jame. Površnemu obiskovalcu krasa, ki obišče le nekaj turističnih jam; pravzaprav vsilimo predstavo, da so kraške votline sistem vodoravnih ravav v več nadstropjih. Le redki opazijo, da so v stenah cestnih ali železniških usekov večkrat prerezani večji ali manjši, bolj ali manj zakapani jaški. Šele tedaj se človeku malo posveti, da bi bilo navpičnih votlin na krasu lahko celo več, kot vodoravnih.

Če pa bi povprašali domačina ali jamarja, bi dobili povsem drugačen odgovor. Navpične votline, ki jih jamarji običajno imenujemo brezna, so v veliki večini. Od 3600 raziskanih slovenskih jam, je le dobrih tisoč vodoravnih, pa še mnoge od teh imajo vhode skozi brezna, ali pa se tam pojavljajo notranja brezna, ki jih imenujemo šterne ali lijake. Sem moramo seveda šteti še kamine, ki se dvigajo iz jam navzgor in običajno končajo blizu površja. Najpopolnejšo sliko pa bi dobili, če bi odprli še tiste, ki se že od nastanka zgoraj in spodaj neprehodni in pravzaprav sploh ne vemo zanje. Potem bi lahko trdili, da je ponekod že na vsakih nekaj arov kako brezno. V železniškem useku pod Lešnikovem vrhom, med postajama Logatec in Planina, jih lahko na vsaki strani naštejemo čez deset. Tisti pa, ki so kdaj hodili po visokogorskih podih, dobro vedo, da se je breznom včasih že težko ogibati.

Da so res pogosta, nam po svoje pove že množica bolj ali manj posrečenih ljudskih imen za navpične jame. Jamarji najraje uporabljamo besedo "brezno", razlagamo pa jo tako, da nečlan ob pogledu v globino vzklikne "Errrrr..!". Žal pa se jezikoslovci s to razlago ne strinjajo. Dosti je še razširjen izraz "prepad" ali "prepad", pa še prepadna, prepadina in podobno. Na Primorskem jim pravijo kar jame. Že večkrat se je jamarjem zgodilo, da so domačine spraševali za jame, ti pa so jim ves dan kazali le brezna. Šele ob slovesu pa so prijazni domačini vprašali, zakaj se jamarji ne zanimajo tudi za pečine, s čimer mislijo kraševci vodoravne jamske prostore. V Beli Krajini pa so znani tudi zjoti, džoti, frlinka in podobno. Tako jame, kot brezna, pa imajo križem Slo-

venije radi lastna imena, če imajo markantne vhode. Spomnimo se kar Erjavščice v Lezah, Brgovke pri Fernečah, Žiglovice pri Ribnici itd. V splošnem bi lahko rekli, da pravijo domačini mnogim navpičnim votlinam jame, le redke pa so tiste vodoravne jame, ki bi se po domače imenovale brezna.

Za vodoravne ali poševne jame, skoraj velja pravilo, da so delo večjih ali manjših podzemskih vodotokov. Pri breznih pa imamo precej večji spekter možnosti nastanka. Na seznamu najglobljih jugoslovanskih jam so v začetku večinoma strme jame, ki se v skokih spuščajo v globino. Te jame so izvotlili večji ali manjši površinski vodotoki, ki so prestopili z nepropustnih na propustne kamnine in se spustili v globino. Take votline le s težkim srcem štejemo med brezna in jih raje imenujemo požiralnike.

Drugačnaja pa sta n.pr. 362m globoko brezno na Braču in 326m globoka Balinka pri Plaškem. Tu ni sledu o kakem večjem površinskem vodotoku. Vse kaže, da se je voda, ki ju je izdelala, zbirala v neposredni bližini jame in je bila le lokalno zbrana deževnica. Naj nam bo v bodoče to glavno vodilo pri definiciji pojma "brezno" in si поблиže ogledjmo take votline.

Prav gotovo je pomembno, da vemo, kakšen je mehanizem pretoka vode v tistem delu matične kamnine (apnenca, delno dolomita), kjer nastajajo brezna. O tem, da je razporeditev padavin že po krajšem dežku popolnoma enakomerna po celnem površju, ni dvoma. Prav tako opažamo, da ruša in prepereli del kamnine pod njo v glavnem enakomerno prevajajo vodo v globino. Globlje, v živi skali, pa se razmere spremenijo. Voda sicer lahko odteka po raznih razpokah, počeh in lezikah, vendar pa teh ni toliko, da bi lahko govorili o neki izotropnosti prevajanja vode. Zbira se v manjše curke, ki odvodnjavajo že več m² zemeljskega površja. Ti se seveda še združujejo in nekje v globini, se ob liniji najmanjšega odpora - to je navadno kak prelom ali lezika - voda zbere v tolikšni količini, da lahko izvotli večje prostore. Po njih se spušča tako globoko, da se izčrpa njena korozivna moč. Taka navpična odprtina, ki jo jamarji imenajemo kamin, je seveda še zgoraj in spodaj zaprta. Šele postopno zniževanje površja ga končno zgoraj odpre in spremeni v pravo brezno.

Jamarje v brezni seveda bolj zanima globina, kot dolžina, ki je večkrat skoraj ni. Zato le malo kdo posveča pozornost tlorisu, ali bolje, vodoravnemu prerezu brezna. Vedeti pa moramo, da slednji v bližini dna, kjer se stene pozimi zaradi vdiranja mrzlega zraka najhitreje krušijo, izgubi prvotno obliko. Smiselneje je torej iskati značilni prerez nekje na polovici posemeznega jaška.

Kdor pa le malo gleda, kod pleza, ve, da ni brezna brez preloma, da je vsak jašek nastal ob neki bolj ali manj navpični razpoki. Vedno lahko opazujemo, da so tlorisi brezen lahko okrogli, elipsasti, spotegnjeni, ali celo špranjasti; vsem pa je skupno, da se v smeri matičnega preloma le polagoma ože do špranje. Boljši opazovalci tudi vedo, da so brezna po primorskem krasu večinoma okrogla, po notranjskem pa bolj spategnjena, špranjasta. V Lanskem vrhu, kjer imamo blizu več različnih karbonatnih kamenin, lahko vidimo, kako je tloris brezna odvisen od topnosti matične kamnine, ali bolje, od količine in značaja netopne komponente v njej. Ogledajmo si, ali je mogoče med temi pojavi najti keko zakonito zvezo.

Vzemimo poševno ploskev, leziko, po kateri se zbira deževnica, ki je prodrla do nje skozi krovno, enakomerneje prepustno plast. Voda, ki odteka po leziki navzdol se zbira v močnejši curek in se po prvi navpični špranji spusti v globino. Vzemimo, da so fizikalno-kemični pogoji šele tu takšni, da voda lahko pokaže svojo korozivno moč. Začela bo širiti poklino, zaradi kapilarnih sil pa se bo po obeh stenah počasi enakomerno razlezla. Nastaja navpična votlina, pač do globine, ko je voda dokončno zasičena z apnencem. (Sl.1).

Seveda pa vlačí voda z žgornjih plasti s seboj različno plavje in z njim sproti maši dotočno leziko. Zato ne odteka dalje v globino vedno po isti navpičnici, temveč niha okrog neke težišče linije. To nihanje je popolnoma slučajno in se pokorava le zakonom statistike. Količino vode, ki je pretekla po neki navpičnici, za 'x' oddaljeni od težiščne, lahko po daljšem razvoju brezna opišemo z Gaussovo krivuljo normalne razporeditve. Zaenkrat iščemo rezultat le v odstotkih in zato množimo desno stran enačbe s 100%.

$$Q(x)/\% = \frac{100/\%}{\delta \sqrt{2\pi}} \exp - \frac{x^2}{2\delta^2} \quad \text{Sl.2,A}$$

δ^2 je disperzija, ali drugače - čim večji je δ , tem bolj spotegnjena je krivulja in obratno. V brezni seveda voda korodira ob steni in ju lahko opišemo s krivuljama, simetričnima na abscisni osi. Pri tem seveda predpostavljamo, da je količina odnešene kamnine sorazmerna s pretokom. Čim večje je bilo mašenje dotične lezike, tem večja je bila disperzija in z njo brezno bolj špranjasto. Majhna disperzija pa ima seveda za posledico elipsaste ali celo okrogle tlorise.

Vprašanje je le, od kod izvira material, ki maši leziko. Na Sežanskem je kras večinoma bolj pokrit z ilovico in raznimi peski, kot kje v Lanskem vrhu. Verjetno ta pokrov ni vir mašila, saj bi potem imeli špranjasta brezna po Sežanskem.

Če pa se ozremo na matično kamnino, kjer nastaja brezno, pa vidimo da je ta okrog Sežane večinoma zelo čist rudisten apnenec, v Lanskem vrhu pa obratno, bolj ali manj dolomitiziran, bituminozen apnenec, ki ima ponekod primešanega precej kremenca. Ker imamo tudi v Lanskem vrhu rudisten apnenec, nam primerjava kaže, da je δ skoraj neposredno odvisen od vsebine in granulacije netopnih komponent v apnencu.

Še nečesa ne smemo pozabiti. Če priteka v eno špranjo več vode, kot v drugo, a pod enakimi pogoji, po prvo brezno po ploščini večje od drugega, čeprav bo δ enak. To vnesemo v enačbo tako, da obe špranji delimo s koeficientom K, ki je približno sorazmeren s kvadratnim korenem absolutne vrednosti celotnega pretoka agresivne vode. (Sl.2,C)

Ker se koroziivna moč vode z globino spreminja, se vzporedno spreminja z globino tudi oblika in ploščina krivulje.

Položimo sedaj koordinatni sistem tako, da predstavlja os 'x' presečnico navpičnega preloma in lezike (Sl.3), os 'y' padnica lezike skozi težiščno linijo pretoka, os 'z' pa padnica preloma skozi koordinatno središče. V grobem lahko obliko brezna potem opišemo z naslednjo enačbo, kjer pa moramo stalno imeti v mislih, da osi 'x', 'y' in 'z' v naravi praktično nikdar niso med seboj pravokotne:

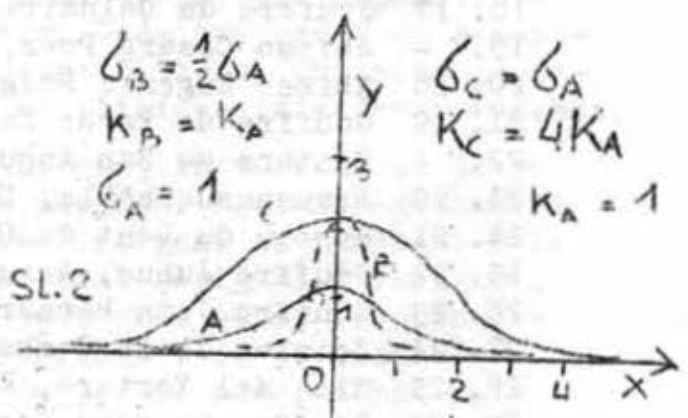
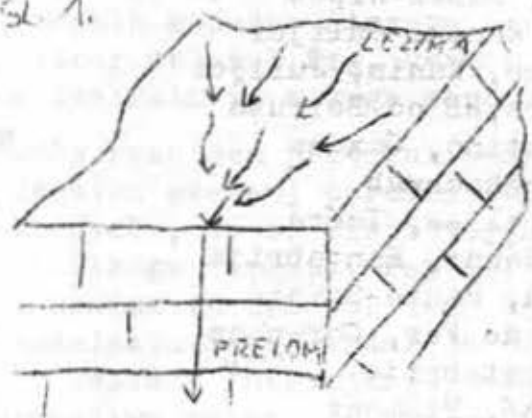
$$y(x, z) = \frac{Kf(z)}{C\sqrt{2\pi}} \exp - \left[\frac{x\sqrt{2}}{2C Kf(z)} \right]^2$$

Funkcija globine 'f(z)' nam pove, kako se oblike brezna spreminja z globino, a se bomo z njo pozabavali kdaj drugič.

Pozneje, ko je navpična odprtina brezna že precej nad velikostnim redom dotočne lezike, se seveda vpliv mašenja nekoliko zmanjša in ga ne moremo več točno opisati s statističnimi metodami. Zatorej je prehod iz širšega v ožji del brezna hitrejši, kot si ga lahko izračunamo po zgornji formuli. Tloris je potem res podoben leči, elipsi ali celo krogu - točno tako, kot lahko vsak hip-opazujemo na terenu.

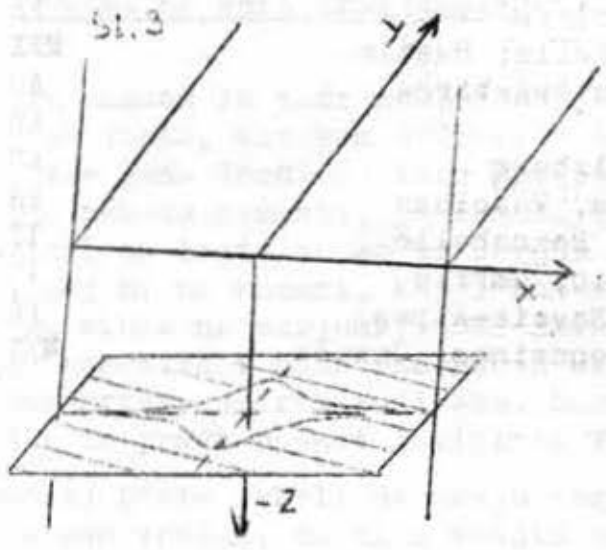
Če doteka več vzporednih curkov v iseti navpični prelom, dobimo vzporedna brezna, vplivi posameznih curkov pa se seštevajo. Sl.4.

Sl. 1.

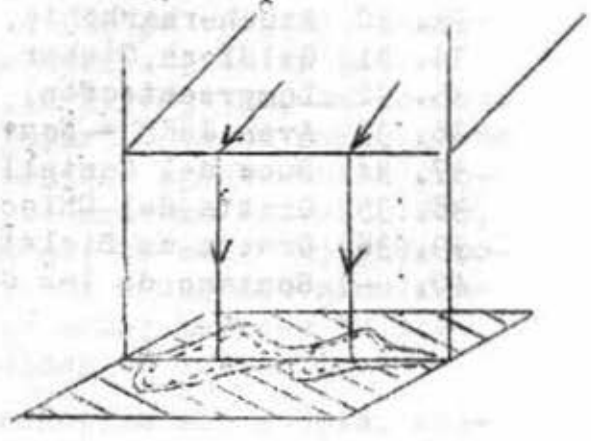


Sl. 2.

Sl. 3.



Sl. 4.



NAJGLOBLJE JAME NA SVETU
PO NAJNOVEŠIH PODATKIH

			m
1.	(1)	Gouffre de la Pierre Saint - Martin, Pireneji,	FR 1360
2.	(2)	Gouffre Berger, Plateau de Sornin, Vercors,	FR 1143
3.	(3)	Réseau Trombe, Haute-Garonne, Pireneji	FR 930
4.	(4)	Abisso Michele Gortani, Kanin, Julijske Alpe	IT. 918
5.	(5)	Spluga della Pretta, Lesinske Alpe	IT 886
6.	(6)	Grotta del Monte Cucco, Perugia	IT 807
7.	(8)	Sniezna, Tatre	PL 770
8.	(9)	Chorum des Aiguilles Devoluy, Hautes-Alpes	FR 740
9.	(10)	Hölloch, Moutatal	CH 740
10.	(11)	Gouffre Georges, Ariège	FR 726
11.	(12)	Gruberhornhöhle, Salzburg	AU 710
12.	(13)	Complesso sotterano di Piaggia Bella, Piemont	IT 685
13.	(14)	Puits Francis, Isère	FR 688
14.	(15)	Grave di Bifurto, Cerchiara, Kalabria	IT 681
15.	(16)	Gouffre Criska, Isère	FR 676
16.	-	Pološka jama, Tolmin, Slovenija	YU 671
17.	7	Antro del Chorchia, Alpi Apuane	IT 668
18.	17	Gouffre du Caldair, Bases-Alpes	FR 666
19.	-	Abisso Cesare Prez, Kanin, Julijci	IT 621
20.	18	Abisso Eugenio Boegan, Kanin, Julijci	IT 621
21.	19	Gouffre de Faour Dara, NE od Beiruta	RL 621
22.	-	Sóntano de San Augustino, Oaxaca	MEX 611
23.	20	Frauenmauerhöhle, Hoehschwab	AU 610
24.	21	Reseau du Dent de Crolles, Isère	FR 601
25.	22	Gouffre Juhue, Arredondo, Kantabrija	E 601
26.	23	Gouffre Jean Bernard, Haute-Savoie	FR 581
27.	24	Scialet de la Combe de Fer, Corencon	FR 581
28.	25	Sima del Mortero, Kantabrija	E 561
29.	26	Gouffre Raymond Gaché, Piemont	IT 551
30.	27	Anou Bussouil, Djurdjura, Alžirija	531
31.	28	Scialet Moussu, Vercors	FR 531
32.	29	Sontano del Rio Iglesia, Huatla	MEX 531
33.	30	Raucherkarhöhle, Totesgebirge	AU 531
34.	31	Geldloch, Otcher	AU 521
35.	32	Lamprechtsofen, Salzburg	AU 521
36.	33	Aven Jean - Nouveau, Vaucluse	FR 521
37.	34	Buco del Castello, Roncobello	IT 521
38.	(35)	Grotta del Chiocchio, Umbria	IT 511
39.	(36)	Grotte du Biolet, Savoie-Alpes	FR 511
40.	(-)	Sontano de los Golondrinas, Oaxaca	MEX 511

Rado Radešček:

P O Š A S T L A B I R I N T A W A N D L O C H

V rokah sem držal zajetno mapo, pokrito z debelim slojem prahu, kar je dokazovalo, da je verjetno že dolga leta ni imel nihče v rokah. Sicer pa se temu nisem niti malo začudil, kajti našel sem jo za težko omaro našega jamskega arhiva, ki je prav gotovo ni še nihče premaknil, odkar so jo postavili v ta prostor.

Zelo sem bil razočaran, ko sem ugotovil, da so v mapi samo nepomembni računi. Tukaj sem lahko prebral, kdaj so naši predniki kupili vitel, ki ga že davno ni več, in koliko je stal, kološko novih kombinezov so nabavili leta 1923 in še mnogo drugih popolnoma nezanimivih reči. Že sem hotel papirje odložiti, ko mi je nenadoma v roke zdrsnila nekakšna kuverta, skrbno zalapljena in prav tako zaprašena in umazana, kakor je bila mapa. Na mestu, kjer navadno stoji naslov, je bilo zapaziti le nekaj bornih madežev starega črnila. Toda ne, nenadoma sem zapazil sicer obledel žig, vendar jasno čitljiv. Ovojnica je nedvomno izvirala iz nekega zavoda za psihične in duševne bolezni.

S tresočo roko sem pretrgal umazani ovoj in v rokah mi je ostal zajeten sveženj porumenelega papirja. Perforirani robovi so dokazovali, da so listi verjetno iztrgani iz nekakšne beležnice velikega formata. Papirji so bili popisani z velikimi, lepimi črkami in sklepal sem, da imam pred seboj rokopis nekega intelektualca. Vendar je bilo videti, da je neznanec pisal v velikem razburjenju, ali pa je bil hudo, morda celo neozdravljivo bolan.

" Izpoved na smrt obsojenega V letu gospodovem 18 (nečitljivo)

Nimam namena in tudi ne pričakujem, da bi mi verjeli. Vendar je vse tisto, kar sem doživel v temačnih labirintih podzemeljske jame Wandloch tako grozotno, in neverjetno, da sem vse moral nekomu zaupati, pa četudi le papirju. Če bo nekoč nekdo prebral te liste in ga bo zaradi pričujoče zgodbe obšla groza, naj mi ne zameri, kajti zameril bo mrtvemu človeku. Vem, da mi nihče ne verjame, toda zavedam se, da se je njegova podoba naselila v mene samega in ker je on sedaj nedvomno resnično mrtev, umiram tudi sam. Samo še nekaj mesecev bo preteklo in prava pošast labirinta Wandloch bo izdihnula.

Zastonj boste iskali na kraju tega rokopisa moj podpis, kajti nisem vreden, da bi s svojim umazanim imenom onečastil to

izpoved resnice. Sicer pa tudi ni važno, kdo je avtor pričujoče pripovedi, kajti moje truplo že več kakor dve leti trohni nekje med razbitim skalovjem jame Wandloch.

Svojčas sem bil eden najsi čnejših ljudi, kar sem jih kdajkoli poznal. Imel sem vplivno in odgovorno mesto v Institutu za raziskavo podzemnih voda dežele Kranjske in sem z veliko ljubeznijo opravljal svoje delo. Moji nadrejeni so me spoštovali in mi zaupali, tisti pa, ki so bili odvisni od moje avtoritete so se me bali in bili nevoščljivi.

Nenadoma pa se je vse spremenilo. Nikoli ne bom pozabil tistega nesrečnega dneva, tistega strašnega trenutka, ko je nenadoma prišel v našo organizacijo oni nesrečni človek. Nihče ni vedel od kod se je vzel, nihče ni vedel, kaj je po poklicu. Zvedeli smo le, da je rojen na Dunaju in da mu je ime David Schweitzer. In pomislite mojo grozo, ko sem izvedel, da je rojen točno istega dne in celo ob isti uri, kakor jaz sam. Še bolj pa me je prestrašila njegova podoba, njegov videz. Bila sva si slična kakor jajce jajcu. Mnogi znanci so me pogostokrat spraševali, če sva si morda v sorodstvu, kajti on je bil moja zrcalna slika. Celo sam sem verjel, da je takšna izredna podobnost možna samo pri dvojčkih.

Različna in to popolnoma različna sta bila samo najina značaja. On je bil vedno nasmejan in ponižen, medtem ko sem sam s silo veljavljaval svojo avtoriteto. Najbolj pa me je jezilo, ker s. ga kolegi pogosto zamenjevali z menoj. Nisem mogel prenašati, da lahko kdo mene, sposobnega inženirja, zamenjuje s tem pritepenem. Najbolj pa me je jezilo, ker je ta očlovek pogostokrat dajal nasvete, ki se se izkazali za neverjetno koristna.

Zelo pa sem se razveselil, ko sem odkril, da se v eni sami podobnosti David loči od mene. Na desnem licu je imel majhno, vendar razločno vidno brazgotino, katere izvora ni nikoli hotel pojasniti. Opozoril sem sicer sodelavce na to podrobnost, toda oni so naju kljub temu še pogosteje zamenjevali. Kmalu sem spoznal, da je moj dvojnik v družbi znatno bolj priljubljen od mene. Moja nesimpatija se je polagoma sprevrgla v strahovito sovraštvo. Da, sovražil sem ga iz dna srca, mrzil sem vsako najmanjšo stvar, ki me je spominjala nanj. Svojega sovraštva pa nisem niti skrival. Kadar sem mogel sem ga prikraševal pri raznih ugodnostih, ki jih je imela naša organizacija. Škušal sem ga spraviti ob službo, toda ves kolektiv ga je popiral in onemogočal moje nakane.

Moje sovraštvo je doživelo svoj višek, ko je David začel hoditi z našo tajnico Marijo. Te njegove drznosti si sprva nisem znal razlagati, kajti ni bilo človeka, ki ne bi vedel, da je

Marija moje dekline in ni bilo nikogar, ki bi se ji skušal približati, saj se je vsakdo bal mojega maščevanja. Tedaj sem spoznal, da sem izgubil ves vpliv in vso avtoriteto, kajti če sem še tako poskušal, Davida Schweitzerja nisem mogel uničiti. V tistem trenutku sem se odločil - on ali jaz, nekdo mora izginiti. David Schweitzer mora umreti.

Kmalu se je ponudila težko pričakovana prilika. Naš Institut je od oblasti dobil nalogo, da ponovno izmeri in vsaj delno razišče nove predele mogočnega jamskega sistema ponorov Wandloch. Med prijavitelji za akcijo je bil tudi Schweitzer. Toda imel sem že do potankosti izdelan načrt. Ne da bi kdo vedel, sem ga izpustil iz seznama, kajti bil sem poverjenik velike akcije.

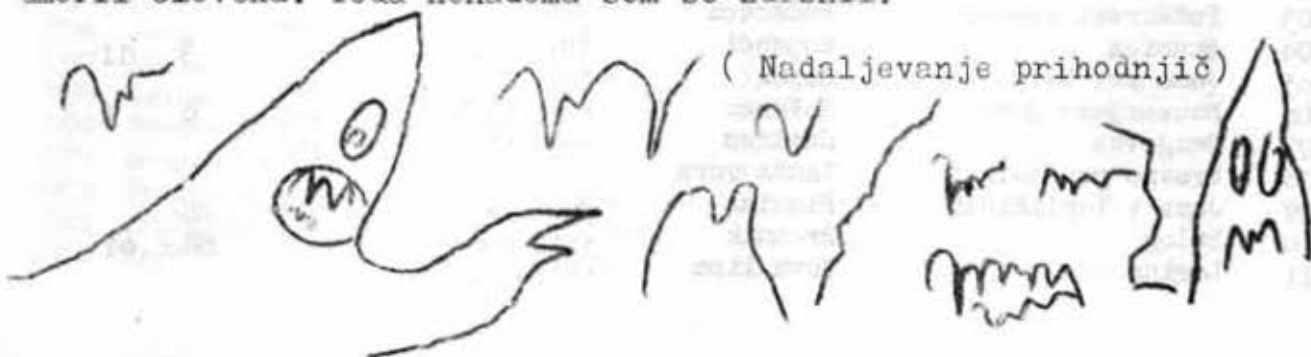
Bila je lepa, sončna nedelja. Razigrane volje se je moja ekipa pripeljala do pošastnega vhoda v vandloško podzemlje. Nihče ni opazil, da se za mojo dobro voljo skriva silni nemir. Schweitzerja ni bilo z nami, vendar sem vedel, da se bo prikazal, čim bo ekipa utonila v temi jame Wandloch.

Še nekaj zadnjih naročil in ostal sem sam, medtem ko so moji kolegi bili že nekje daleč v jami. Tedaj sem zaslišal na cesti topot in zagledal Davidovo kočijo.

Sprva se je zelo začudil, da je ekipa že odšla v jamo. Seveda sem ga strahotno nadrl, ker je zamudil akcijo, čeprav sem mu sam dejal, da se mora zglasiti pred jamo tedaj, ko sem vedel, da bova ostala sama. Velel sem mu, naj takoj oide za tovariši in mu pokazal popolnoma drug konec podzemnega labirinta, čisto drugje kot pa so se nahajali moji ljudje. Imel sem pripravljeno tudi Davidovo opremo, lestvice iz konoplene vrvi, ki sem jim doma naskrivaj na obeh koncih nasekal povesme. Dobro sem vedel, da je področje, kamor sem pošiljal Davida znano po silno globokih prepadih. Samo, da on tega ni vedel.

Ko je v naglici odhajal, sem mu resnično prijateljsko prvič v življenju stisnil roko, kajti zavedal sem se, da se vidi-va poslednjič. Moj dvojnik me je sprva začudeno pogledal, nato pa me poplašal s hvaležnim nasmehom.

Kmalu sem ostal sam in popolnoma mirno sem se zleknil v senco mogočnega hrasta, kakor da se ne bi zavedal, da sem pravkar umoril človeka. Toda nenadoma sem se zdrznil.



JAME IN BREZNA V BELI KRAJINI

235	Gadina	Črnomelj	5514	62/5046	72	148	200		
236	Mali zjot	Mavrten	5510	40/5046	92	425	32	12	
831	Grdanji skedenj	Grič	5509	55/5045	00	497	57	9	
832	Jama pri Radohi	G.Laze							
850	Mlinška jama	Keseri	5526	95/5062	80	460			
851	Pečenjevka(Pečenevka)	Keseri	5526	25/5062	57	395			
852	Tončikova jama	Bojanja vas							
853	Kipina jama	Bojanja vas	5525	05/5061	75	400			
854	Kadiševa jama	Bojanja vas							
855	Šunlovka	Radovica							
856	Petričev rov	Bojanja vas							
862	Talarnica	Krašni vrh							
863	Palovka(Pavlovka)	Keseri	5526	20/5062	60	482			
864	Požiralnik pri Leščah	Lešče							
1061	Jučovska hiša(kašča)	Krupa	5518	15/5054	10	155			
1209	Brlog v Mačkovi vrtači	Ručetna vas	5511	82/5053	32	510	4	6	
1210	Nova prepedna	Ručetna vas	5512	58/5053	11	345	50	60	
1211	Hribarska jama	Petrova vas	5513	22/5052	20	185		8	
1212	Zjot pod Krtino	Nova lipa	5514	70/5035	49	455	20	12	
1213	Špirov kot	Nova lipa	5518	47/5035	82	202			
1214	Strma jama(Kobeča jama)	Nova lipa	5513	98/5036	13	535	21	24	
1215	Jama na vrapčicah	Belči vrh	5517	94/5038	82	235		15	
1216	Francoska jama	Breznik	5512	15/5041	61	285		9	
1217	Novolipski breg	Nova lipa	5516	72/5036	77	165		10	
1225	Jama divjega moža	Krašni vrh							
1263	Andrejčkov štibela	Zagozdac	5504	97/5042	65	397	60	23	
1264	Jama v Graščici	Jelenja vas							
1265	Skoreča jama	Vel.sela	5523	02/5040	87	325	80	58	
1266	Rian(J.vTribučah)	Tribuča	5519	47/5044	65	175			
1267	Jama pri Kunčanih	Kunčani							
1268	Kačak	Vinica	5520	36/5035	02	165	10		
1269	Vrtača	Podklanec							
1270	Mali džot(Sralnik)	Sečje selo	5519	07/5034	08	168	25		
1271	Lapič	Damelj	5515	06/5032	20	170			
1272	Zjot	Dalnje njive	5513	75/5032	47	445	100	92	
1273	Dugava	Hrast pri Vin.	5517	47/5036	95	190		24	
1274	Majganica	Sinji vrh							
1275	Jama v Metliki	Metlika	5525	50/5036	95	140			
1281	Kobiljača	Špeharji	5511	25/5033	36	175	300		
1404	Stobe	Lokve	5513	68/5051	11	171	12	10	
1408	Flekova jama	Breznik	5512	35/5041	93	225	52	42	
1464	Zakrito brezno pri N.P.	Ručetna vas	5512	51/5053	25	350		18	
1795	Rasule	Črnomelj	5515	54/5046	46	139	5		
1796	Jelenja jama	Pavičiči	5519	74/5048	74	150	200		
1799	Jama na Kučarju	Podzemelj							
1800	Jama v Miklarjih	Miklarji	5508	22/5045	53	535			
1801	Hajdučka jama	Bedenj	5521	00/5044	17	190			
1802	Brezno pri Kvasisi								
1803	Fučkovci zdenec	Fučkovci	5523	70/5044	57	142			
1804	Stubica	Bojanci	5518	67/5041	06	200	3	11	
1805	Jama pri Mlinu	Šipek	5515	89/5041	62	150			
1806	Mauserjeva jama	Rožanec	5512	13/5051	35	435	9	8	
1807	Bezgovka	Desinec	5519	57/5047	11	158			
1808	Brezno pro Sv.Ani	Tanča gora							
1809	Jama v Topličicah	Planina	5508	75/5051	12	575	28		
810	Brlog	Breznik	5511	03/5041	31	355	88	61	
811	Lesina	Nova lipa	5516	09/5036	11	168			

1812	Lebica	Kašča/Semič	5515	30/5056	39	194		
1813	Jama Šterna(Šterja)	Črnomelj	5516	18/5049	74	152		
1814	Fortunova jama	Sinji vrh	5513	11/5035	17	445	10	15
1815	Suhorski breg	G.Suhor pri V.	5514	98/5038	65	165		10
1816	Jama I.nad postajo	Črnomelj	5515	11/5048	99	204		12
1817	Jama ob poti za Topl.	Planina	5509	25/5051	61	510		11
1818	Veliki džot	Swčje s	5519	20/5034	21	175		
1819	Medvedarca	Ručetna as	5511	85/5052	80	475	8	13
1824	Pugljevo brezno	Srednja vas						
1840	Vodenica							
1841	Brezno pri Knejsah	Gor.Podgora	5505	72/5044	11	516		22
1893	Grujina jama	Zilje	5524	60/5038	24	280	12	7
1914	Pavlinška jama	Zilje	5524	42/5038	32	265		10
1918	Džot v vrtačah'	Zilje	5523	87/5037	90	295	12	
2048	Zvernjaki	Podklanec	5522	54/5036	32	280		10
2059	Zdenec(Božakovska j.)	Božakovo	5529	50/5056	15	165	78	
2087	Glušenka	Mali nerajec	5515	56/5039	65	148		8
2097	Lubešnica	G.Suhor pri V.	5514	20/5039	25	160		
2098	Gradnica	G.Suhor pri V.	5514	77/5038	81	160	26	8
2099	Starolipski breg	Stara Lipa	5516	17/5037	62	162		10
2284	Ozko brezno v Graščici	Jelenja vas					10	10
2285	Brlog v Graščici	Jelenja vas						9
2286	Veliki zjot	Predgrad					180	65
2287	Brezno pri V.zjotu	Predgrad						
2288	Lisičina v Graščici	Predgrad					5	
2289	Spodmol vGraščici	Jelenja vas					13	
2290	Spodmol na 2.srpentini	Jelenja vas						4
2292	Brezno zah.od kočē	Jelenja vas						10
2297	Prepad pri poti za Tra.	Planina						17
2315	Jama pri Krupi(Blagovica)	Stranska vas						
2316	Malikovec	Lipovec	5514	82/5054	98	210	40	27
2356	Btezno pri Vranovičih	Vranoviči	5518	32/5050	34	151		
2666	Brezno na Izgorniku	Velika Sela	5523	20/5040	72	362		10
2667	Adlešičeva pečina	Desinec	5518	32/5045	80	178	12	
2668	Brezno 2.na Plešivici	Bedenj	5522	74/5042	71	345		14
2669	Brezni 1.na Plešivici	Bedenj	5522	67/5042	92	348		14
2670	Brez.ob cesti na Bistr.	Bistrica	5510	05/5046	67	415		12
2671	Čvinka	Butoraj	5516	49/5044	24	200	4	4
2762	Kuzmatova jama	V.Lahinja	5517	20/5042	48	232	12	10
2673	Krakošelh	Bistrica	5509	51/5046	99	400		20
2674	Zjot(veliki zjot)	Mavrten	5510	34/5046	67	448	16	51
2675	Brezno na Tplem vrhu	Bistrica	5509	32/5047	84	520	15	30
2676	Francoska jama	G.Suhor pri V.	5514	70/5038	70	220		33
2577	Jama na Usarju	Otovec	5513	60/5049	52	185	13	12
2788	Planina jama	Tanča gora	5510	60/5041	99	452		25
2789	Ruska jama	Rožič vrh	5510	82/5050	13	365	6	8
2790	Špilcova jama	Rožič vrh	5511	03/5050	33	365		12
2791	Zjot I.podŽidovcem	Miklarji	5508	35/5045	00	615	50	46
2792	Zjot II.pod Židovcem	Miklarji	5508	35/5044	53	675		50
2793	Štalcerjeva jama	Naklo	5512	03/5049	89	275		24
2794	Predelanka	Zapudje	5510	77/5039	05	515		60
2795	Brezno pri Predelanki	Zapudje	5510	87/5039	02	510		31
2796	Jama pri Predelanki	Zapudje	5510	98/5039	05	515	12	8
2797	Romškova pečina	Zapudje	5510	85/5038	78	565	20	11
2798	Kevdarc pod Skalskim v.	Zapudje	5510	75/5038	30	570	19	
2799	Brezno pod Skalskim v.	Zapudje	5510	70/5038	54	585		15
2800	Brezno zah.od Kolečaja	Zapudje	5511	22/5038	35	595		80
2801	Brezno pod cesto	Zapudje	5511	57/5038	62	595		22
2851	Krakarjev obrov	Talči vrh	5512	70/5049	33	190		5
2852	Kaščica	Zapudje	5511	75/5039	57	510.	225	116

2853	Juršakova jama	Zapudje	5512	77/5039	91	300	22	51
2854	Vidoševa krčevina	Obrh	5511	55/5040	00	485		18
2855	Goršetova prepadnica	Obrh	5511	30/5040	42	470		15
2856	Brezno v Puhlovem lazcu	Obrh	5511	22/5040	72	410		27
2857	Njivina	Zapudje	5512	40/5039	52	450	35	65
2858	Grebena jama	Zapudje	5512	40/5039	65	425	12	
2859	Mali brlog	Brez	5510	93/5040	86	435	36	
2860	Veliki brlog	Brez	5510	90/5040	87	442	50	18
2861	Jama 2 nad postajo	Črnomelj	5515	32/5049	06	195	20	29
2862	Brezni 1 pri Nemški loki	Nemška loka	5503	90/5045	57	465		21
2863	Brezno 2 pri Nemški loki	Nemška loka	5503	95/5045	53	460		10
2864	Zjot nad Nemško loko	Nemška loka	5505	40/5046	36	605	29	
2865	Brezno pri Starem rudniku	Brezovica	5503	24/5044	76	565		18
2866	Jesenovka	Dól. Podgora	5507	70/5043	78	770		64
2867	Jama pri jezerih	Zagozdac	5506	36/5042	29	375	14	
2868	Jama na Štumberici	Zagozdac	5505	95/5041	96	390		10
2869	Brezno 225 ^o od Zagozdaca	Zagozdac	5504	99/5042	19	390		12
2870	Brezno 260 ^o od Zagozdaca	Zagozdac	5504	87/5042	16	400		10
2871	Štefaničevo brezno	Malo Lešče	5524	57/5061	60	395		
2876	Fugino brezno v Krču	Učakovci	5516	62/5033	07	245		26
2877	Mlinarjevo brezno	Sinji vrh	5516	06/5033	89	258		36
2878	Urbančev brezen	Sinji vrh	5515	85/5033	85	280		22
2879	Mlinarjeva jama	Sinji vrh	5515	91/5033	69	280	18	32
2880	Jama v kamnolomu	Sečje selo	5519	57/5034	52	168	121	
2881	Francetovo brezno	Vel. Lahinja	5518	12/5042	42	200		18
2883	Duplarica na Sebetih	Daljnje nj.	5513	52/5031	81	400		48
2884	Sovina jama	Dalnje njiv	5513	32/5032	10	345		47
2885	Peneznica	Gorica	5512	04/5033	41	400		10
2886	Zavrtača na Stelniku	Gorica	5512	13/5033	15	430		28
2887	Duga jama	Gorica	5512	12/5034	47	470		85
2888	Kočevr. v Graščini	Sinji vrh	5512	53/5034	30	525		39
2889	Zlanik (jame ob Kolpi)	Učakovci	5518	39/5032	72	168	9-4	
2894	Brezno 1 W od Travnika	Zapudje	5511	72/5038	45	592	12	21
2896	Brlog pod potjo	Mizlarji	5507	98/5043	84	761	15	
2897	Gola jama	Tanča gora						
2898	Frnikola	Tanča gora	5510	24/5040	48	570	40	14
2899	Brezno pri Stari kapeli	Tanča gora	5510	25/5040	51	570		17
2900	Brezno Babin hrib	Tanča gora	5507	74/5043	50	840		
2901	Rauhova jama	Srednja vas	5508	59/5056	51	600	68	28
2902	Slobodanova jama	Tanča gora	5510	15/5040	21	595	73	32
2903	Zasuta jama	Tranoviči	5518	11/5050	37	146	22	12
2904	Jastrebinca	Lokvica	5521	80/5058	52	245		30
2905	Gadnjak	Lokvica	5521	02/5058	40	245		13
2906	Perna jama	Drašiči	5528	45/5057	35	200	11	3
2907	Pontarca	Čmota	5518	42/5057	65	275		13
2908	Kambičkina jama	Čmota	5518	45/5057	42	262	10	
2909	Brezno v Gabrevju	Čmota	5517	30/5057	05	202		10
2910	Prepad na Plutovem bregu	Štrekljevec	5517	65/5058	12	292		12
2911	Prepad v Kopinju	Štrekljevec	5517	57/5059	02	352		28
2912	Korošec	Val pri Štr	5516	18/5058	60	320	20	42
2913	Grahkov prepad	Božanec	5511	24/5051	95	490		10
2914	Črneč prepad	Božanec	5511	37/5051	89	485		16
2915	Zelinov prepad	Božanec	5511	80/5052	10	450		15
2916	Djud	A. Nerajec	5515	81/5039	72	151	62	
2917	Vidovec	Božakovo	5529	70/5055	85	160	269	
2918	Petrišina jama	Zilje	5524	62/5038	31	280	164	58
2919	Jama v Vrtačah	Zilje	5523	58/5038	05	275	43	33
2920	Brezno pri koti 586	Zapudje	5511	51/5039	04	565		81
2921	Brezno na Ivišenem lazcu	Zapudje	5511	98/5039	37	532		11
2922	Brezno 3 pod Travnikom	Zapudje	5511	78/5038	38	590		12
2923	Hudo žrelo	Zapudje	5511	55/5038	02	630	19	14

3445 Brezno na Malem Kolečaju	Zapudje	5511	72/5038	07	640	18	12
3446 Žleb	Zapudje	5512	25/5037	65	555		21
3447 Zjot v Mrakovici	Špeharji	5512	02/5036	20	525	35	16
3448 Brlog v Gozdu	G.Podgora	5504	78/5043	12	402	25	8
3449 Wandloch	Laze ob Kol	5502	50/5040	25	725	88	
3450 Pakl	Laze Kol	5502	42/5040	37	740	34	25
3451 Volkovo brezno	Zapud	5513	05/5038	25	495		19

Obrazložitev:

Podatki veljajo z dne 1.februarja 1971

Po vrstnem redu pomenijo kolone:

Katastrska številka

Ime objekta

kraj

Koordinate (list specialke je razviden iz koordinat)

Kota (Nadmorska višina po karti)

Dolžina jame ali rovov v breznu

Globina

Sestavil Klepec Stanko (klub Črnomelj)

Tukaj je davno objavljeni prispevek tehnične komisije.

DESET NAJGLOBJIH v Sloveniji in Istri

1. (1)	Pološke jama	Tolmin	674m	JKLM	1971
2. (27)	Br. pri gams. glav.	Pl. Viševnik	475m	JSPDŽ	1971
3. (2)	Žankena jama	Kašpor	361m	JKLM	1969
4. (3)	Habečkov brezen	Črni vrh	336m	Čeč, GGCD	1954
5. (4)	Jazben	Kanalski vrh	333m	JKLM	1968
6. (5)	Gotovž	Klana	320m	JKLM	1969
7. (8)	Triglavsko brezno	Kredarica	280m	JKLM, CSG	1964
8. (9)	Brezno na Vodiceh	Podlešče	268,5m	JKLM	1971
9. (10)	Divja jama	Podgrad	266m	AXXXO	1933
10. (6)	Ljubljanska jama	Kogel	254m	JKLM	1970

Pripomba:

Po prejšnjih "meritvah" ste Kačja jama in Brezno na Leupah globoka 304m oz. 285m. Nove raziskave so pokazale, da so te številke mnogo previsoke. Žal pa dokumentacije o novih meritvah še ni na razpolago. Prav tako ni dokumentacije o baje 200m globoki Osoletovi jami, ki jo je raziskoval JK Domžale.

Ljubljanska jama je uradno globoka spet 254m, ker za leto in pol po ekskurziji ni ne zapisnika, ne načrta. Akcijo smo seveda odpisali.

- o - o - o - o - o - o - o - o - o - o -

Na rednem letnem občnem zboru, ki smo ga imeli 18. t.m. v Ljubljani, se je naša organizacija vrnila k svojemu tradicionalnemu imenu, ki ga je nosila od ustanovitve leta 1910, do leta 1963. Namesto JKLM se po devetih letih spet imenujemo:

DRUŠTVO ZA RAZISKOVANJE JAM - LJUBLJANA

Glas podzemlja, 61 001 Ljubljana, p.p. 179, Slovenija-Yugoslavi
Glavni urednik: Andjelić Jurij - Yeti, Zvezda 1, 61 210, Št. Višnja
nad Ljubljano, tel. 51-123

Izhaja, kadar je dovolj materiala.

Cena enoga izvoda 3 ND, za klube po en izvod zastonj.

Zaželeni so vsi članki na temo jamarstva. Dopisujte!